

ΕΘΝΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

Η ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ

ΕΝ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΙ

Ἐκάστη εὐνομούμενη σήμερον χώρα ἐγκαίρως ἔχει κατανοήσει, ὅτι τὸ μόνον καὶ ἰσχυρότατον μέσον προαγωγῆς τῶν ἐθνῶν εἶνε ἡ μόρφωσις καὶ ὁ φωτισμὸς τῶν λαῶν, καὶ διὰ τοῦτο τὴν δημοτικὴν αὐτῆς ἐκπαίδευσιν ἐστήριξεν ἐπὶ τῆς ἀρχῆς, ὅτι πρέπει αὕτη νὰ εἶνε ὑποχρεωτικὴ καὶ νὰ παρέχεται δωρεάν. Ἰπὸ τὸ πνεῦμα τοῦτο ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτῆς εἰς κράτος ἡ Βουλγαρία μεγίστην προσοχὴν ἔδωκε καὶ ἄοκνον κατέβαλε μέριμναν ὑπὲρ τῆς ἐθνικῆς μορφώσεως καὶ ἀγωγῆς, αἱ δὲ προσπάθειαι τῆς εἰς ὀλίγον χρονικὸν διάστημα τὴν ἔθεσαν, κατὰ τὰς στατιστικὰς πληροφορίας, εἰς ἀρκετὰ ὑψηλὴν βαθμίδα μεταξὺ τῶν διαφόρων κρατῶν. Ὅπως ὅμως παντοῦ σχεδὸν συμβαίνει, καὶ ἐδῶ ἡ δημοτικὴ, ὡς καὶ ἐν γένει ἡ δημοσία ἐκπαίδευσις δὲν ἠκολούθησε τὴν διεύθυνσιν, τὴν ὁποίαν αὕτη ἡ ὑπαρξίς τῆς προδιαγράφει· τὸ σχολεῖον ἐργάζεται νὰ παρασκευάζῃ τοὺς τροφίμους του πάλιν διὰ τὸ σχολεῖον, ὄχι διὰ τὸν βίον. Ἡ τοιαύτη πλημμελής διεύθυνσις τῆς παιδεύσεως καὶ εἰς αὐτὰς ἀκόμη τὰς χώρας, ὅπου κατ' ἀρχὰς διοργανώθη καὶ εἶνε εἰς ἀνώτατον βαθμὸν προηγμένη, παρατηρεῖται καὶ ὑφίσταται εἰσέτι μεθ' ὅλας τὰς ἐργασίας τῶν παιδαγωγῶν, οἱ ὅποιοι στεντορεῶς κηρύττουν, ὅτι τὸ σχολεῖον προπαιδεύει διὰ τὸν βίον τὸν πρακτικόν. Διὰ τοὺς ὀλίγους ἐκείνους, ὅσοι θ' ἀκολουθήσουν τὰς σπουδὰς των δι' ἐπιστημονικὸν ἢ ἄλλο εἰδικὸν στάδιον, παραβλέπεται ἡ μεγάλη πλειονότης ἐκείνων, οἱ ὅποιοι μετὰ τὸ δημοτικὸν ἢ ἀστικὸν σχολεῖον θὰ εἰσέλθουν εἰς τὸν πρακτικὸν βίον ἢ παρεχομένη εἰς αὐτοὺς ἐγκυκλοπαιδικὴ μόρφωσις δὲν περιέχει τὰ πρακτικὰ ἐκεῖνα στοιχεῖα, ἀπαραίτητα διὰ νὰ προετοιμάσουν τὸν μικρὸν τροφίμον διὰ τὴν ζωὴν, διὰ τὸ περιβάλλον ἐκεῖνο, ὅπου πρόκειται νὰ εἰσέλθῃ. Εἶνε φανερόν, ὅτι ἡ τοιαύτη παιδεύσις εἶνε ἡμιτελής, δὲν θὰ σφάλωμεν δὲ ἂν εἴπωμεν καὶ βλαβερὰ, διότι αὕτη εἶνε ἡ δημιουργοῦσα τοὺς φοβεροὺς ἐκείνους στρατοὺς τῶν ὑπαλλήλων, τοὺς ὁποίους εὐλόγως θεωροῦν ὡς μάλιστα τῶν κοινωνιῶν, μάλιστα τῶν νεαρῶν. Καὶ διὰ τοῦτο βλέπομεν σήμερον εἰς τὰ προηγμένα κράτη μεγάλας νὰ καταβάλλουν προσπάθειας διὰ νὰ δώσουν πρακτικὴν φορὰν εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν. Εἰσάγουν εἰς τὸ δημοτικὸν σχολεῖον διάφορα πρακτικὰ μαθήματα, διοργανῶνουν τὴν δημοτικὴν

ἐκπαίδευσιν ἀναλόγως τῶν τοπικῶν ἀναγκῶν, παραλλήλως δὲ πρὸς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα βοῖνουν αἱ δημοτικαὶ ἐπαγγελματικαὶ σχολαί. Ἡ φορὰ λοιπὸν, τὴν ὁποίαν ἔλαβεν ἀπ' ἀρχῆς ἡ δημοσία ἐκπαίδευσις, δικαίως ἐθεωρήθη ὡς σφαλερὰ καὶ σύντονα λαμβάνονται μέτρα κατὰ τοῦ κακοῦ. Ἀπὸ τὴν πληγὴν δ' αὐτὴν φυσικὰ δὲν ἠδύνατο νὰ προφυλαχθῇ καὶ ἡ δημοσία ἐκπαίδευσις τῆς Βουλγαρίας καὶ δὲν ἐβράδυναν νὰ φανοῦν τ' ἀμεσώτερα ἀποτελέσματα· σμῆνη ὑπαλλήλων, ἀνθρώπων δηλ. ἀνετοίμων διὰ τὴν βιωτικὴν πάλην, τοὺς ὁποίους τὸ σχολεῖον ἀπέσπασεν ἀπὸ τὰς πρακτικὰς ἀσχολίας. Ἡ κατάσταση αὕτη ἀπὸ πολλοῦ ἤδη ἤρχισε νὰ γίνηται αἰσθητὴ καὶ κατὰ τὸ 1899 αὐτὸ τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας εἶχε σχεδιάσει νέον νόμον περὶ δημοσίας ἐκπαίδευσεως,¹ κατὰ τὸν ὅποιον ἐλαμβάνετο πρόνοια περὶ ἰδρύσεως ἀστικῶν σχολῶν μετὰ κάπως πρακτικώτερον χαρακτῆρα, ἀλλὰ ἡ καλὴ θέλησις ἔμεινε μόνον νομοσχέδιον. Τοιοῦτοτρόπως ἡ δημοσία ἐκπαίδευσις τῆς Βουλγαρίας μένει μετὰ τὸν γνωστὸν ἀρχέγονον χαρακτῆρα, μετὰ τὸ ἔμβλημα αὐτοῦ σχολεῖον διὰ τὸ σχολεῖον, τὸν ὅποιον χαρακτῆρα θ' ἀργήσῃ ἴσως ν' ἀποβάλλῃ καὶ πολλῶν ἀκόμη χωρῶν ἡ δημοσία ἐκπαίδευσις.

Ἐθνικὰ καὶ ἰδιωτικὰ Σχολεῖα. Τὰ σχολεῖα τῆς Βουλγαρίας διαιροῦνται εἰς ἐθνικὰ, εἰς τὰ ὅποια γλῶσσα διδασκαλίας εἶνε ἡ βουλγαρικὴ καὶ συντηροῦνται ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως ἢ τῶν δήμων, καὶ ἰδιωτικὰ, ἀνήκοντα εἰς ἀλλογλώσσους κοινότητας ἢ ἰδιώτας· ἡ τοιαύτη διαίρεσις ἐνέχει ἀρκετὴν σπουδαιότητα, διότι εἰς τὰς περὶ δημοσίας ἐκπαίδευσεως γενικὰς πληροφορίας παρέχει μεγάλας διαφορὰς. Τὰ ἰδιωτικὰ σχολεῖα εἶνε τὸ $\frac{1}{2}$ τῶν ἐθνικῶν, οἱ δὲ διδάσκαλοι καὶ μαθηταὶ τὸ $\frac{1}{3}$. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ στατιστικὴ διὰ τὰ πορίσματα αὐτῆς ἀποχωρίζει τὰ δύο ταῦτα εἶδη τῶν σχολείων· καὶ ἡμεῖς διὰ τὰ ἰδιωτικὰ σχολεῖα θὰ διαλάβωμεν δι' ὀλίγων ἰδιαιτέρως, ἐν ᾧ κύριον θέμα μας θὰ εἶνε, ἐννοεῖται, τὰ ἐθνικὰ.

Νηπιαγωγεῖα. Τὰ νηπιαγωγεῖα δὲν θεωροῦνται ὡς ἐκπαιδευτήρια, ἀλλὰ τόποι διασκεδάσεως καὶ ψυχαγωγίας, ὅπου τὰ μικρὰ παιδιὰ ἡλικίας ἀπὸ 3—6 ἐτῶν διέρχονται τὸν καιρὸν των ὑπὸ τὴν ἄγρυπνον ἐπίβλεψιν τῆς νηπιαγωγοῦ καὶ χωρὶς ἰδιαιτέρον διανοητικὸν κόπον μαθαίνουν πολλὰ πράγματα καὶ πλουτίζουν τὸ λεκτικὸν των· κατὰ τὸν κανονισμὸν τὸ νηπιαγωγεῖον κατ' ἀνάγκην πρέπει νὰ ἔχη κήπον. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ

¹ Ὁ ἐν ἰσχύϊ τῶρα νόμος εἶνε ἀπὸ 14 Δεβρίου 1891.

Νόμος δὲν καθιστᾷ ὑποχρεωτικὴν τὴν νηπιαγωγικὴν παιδείαν καὶ τὸ πρᾶγμα ἔχει μείνει εἰς τὴν πρωτοβουλίαν καὶ καλὴν θέλησιν τῶν κοινοτήτων, διὰ τοῦτο κατὰ τὸ 1900 ὑπῆρχον ἐν ὄλῳ καθ' ὄλην τὴν Ἡγεμονίαν 64 νηπιαγωγεία, ἀπὸ τὰ ὅποια τὰ 36 μόνον ἦσαν βουλγαρικὰ.

Υποχρεωτικὴ παιδεία. Ἡ παιδεία εἶνε ὑποχρεωτικὴ διὰ παιδιὰ ἡλικίας 6—12 ἐτῶν, οἱ δὲ νόμοι, κανονισμοὶ καὶ διατάξεις, περιέχουν αὐστηρὰ ἄρθρα κατὰ γενέων καὶ διδασκάλων, οἱ ὅποιοι δὲν θὰ φροντίζουν διὰ τὴν τακτικὴν φέρτησιν τῶν μαθητῶν εἰς τὸ σχολεῖον. Μολαταῦτα ὅμως ὄχι ὅλα τὰ εἰς ἡλικίαν ὑποχρεωτικῆς παιδείας παιδιά εἶνε μαθηταί, πρᾶγμα, τὸ ὅποιον ἄλλως τε εἰς κανὲν κράτος δὲν ἐπετεύχθη ἕως τῶρα μ' ὅλας τὰς καταβαλλομένας προσπάθειας. Κατὰ τὸ 1899—1900 ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν ἀνέρχεται εἰς 244,107 ἀπὸ τοὺς ὁποίους 173, 173 ἄρρενα καὶ 70,934 κοράσια* ἐκ τούτων δὲ κατὰ τὸ διάστημα τοῦ ἔτους ἀπεχώρησαν διὰ λόγους τὸ πλεῖστον ἀδικαιολογήτους 43,267· οἱ 244,107 μαθηταί, ἐγγραφόμενοι εἰς τὴν ἀρχὴν, τοῦ ἔτους, ἀποτελοῦν μόνον τὰ 50% τῶν ὑποκειμένων εἰς ὑποχρεωτικὴν παιδείαν παιδίων.

Μεταξὺ τῶν διαφόρων κρατῶν μόνη ἡ Ἀγγλία κατώρθωσε κατὰ τὸ 1894 ν' ἀναβιάσῃ τὸν ἀριθμὸν αὐτοῦ εἰς τὸ ζηλευτὸν ὕψος 94%.

Τὸ πρόγραμμα Κατὰ τὸν περὶ παιδείας νόμον τοῦ 1891 τὸ δημοτικὸν, σχολεῖον περιελάμβανεν 6 τάξεις, ἀλλὰ διὰ νέου νόμου τῷ 1898 ὁ ἀριθμὸς τῶν περιορισθῆ εἰς 4· εἰς τὰς τάξεις αὐτὰς παραδίδονται τὰ ἐξῆς μαθήματα:

Μαθήματα	ὥρα καθ' ἑβδομ. εἰς τάξεις			
	Α'.	Β'.	Γ'.	Δ'.
1. Ἱερὰ καὶ ἠθικὴ διδασ.	2/2*	1	1	1
2. Βουλγαρικὴ γλῶσσα	14	11	10	8
3. Ἀρχ. βουλ. γλῶσσα	—	—	—	1
4. Καλλιγραφία	—	2	2	1
5. Πατριδογραφία	—	—	1	2
6. Ἀριθμητικὴ	6/2	4	4	4
7. Φυσικὴ Ἱστορία	—	—	4/2	2
8. Ἰγνογρα	—	2/2	2/2	2
9. Ὡδική	2/2	2/2	2/2	2/2
10. Χειροτεχνία	2/2	2/2	1	1
11. Ἐργόχειρα	(2/2)*	(2/2)	(2)	(3)
12. Γυμναστικὴ	2/2	2/2	2	2
	24	22	25(26)	25(27)

* Σημ. Τὰ κλάσματα σημαίνουν ἡμισίαις ὥρας
2/2=2 φορές ἀπὸ 1/2 ὥραν.

* Σημ. Αἱ ὥραι ἐν παρενθέσει εἶνε διὰ τὰς τάξεις τῶν θηλέων.

ἡ ὥρα τοῦ μαθήματος ὑπολογίζεται εἰς 45 λεπτά, διότι μετὰ ἕκαστον ὠριατὸν μάθημα γίνεται διάλειμμα 15 λεπτῶν.

Ἐπὶ τοῦ προγράμματος ἔχομεν νὰ παρατηρήσωμεν τὸ ἐξῆς: ὅτι κατὰ τὸ 1897 τὸ Ὑπουργεῖον διέταξεν ἀ.τ.ι τῆς χειροτεχνίας, ἡ ὅποια μόνον εἰς τὸ πρόγραμμα ὑφίστατο, νὰ διδάσκηται γεωμετρία μὲ γεωμετρικὴν σχεδιαγραφίαν, ἐπειδὴ οἱ διδάσκαλοι, ἐκτὸς τῶν τελευταίων ἀποφοίτων τῶν διδασκαλείων, δὲν ἦσαν παρεσκευασμένοι εἰς τὴν διδασκαλίαν τοῦ μαθήματος· ἐν τῷ μεταξὺ δὲ τούτῳ ἐλήφθησαν μέτρα διὰ τὴν προπαρασκευὴν τῶν διδασκάλων· ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν ἐδιδάχθησαν εἰς τὰ διδασκαλεῖα κατὰ τὰς διακοπὰς προσωρινὰ μαθήματα χειροτεχνίας, εἰς τὰ ὅποια οἱ διδάσκαλοι ἀπέκτησαν τὰς ἀπαιτούμενας γνώσεις καὶ σήμερον εἰς τὰ βουλγαρικὰ δημοτικὰ σχολεῖα διδάσκεται τὸ ψυχαγωγικὸν καὶ πρακτικὸν αὐτὸ μάθημα, ἂν καὶ πολὺ ἀκόμη ἀπέχον ἀπὸ τοῦ νὰ καταλάβῃ τὴν σημαντικὴν ἐκείνην θέσιν, τὴν ὅποιαν κατέχει εἰς τὸ σουηδικὸν δημ. σχολεῖον. Ἡ ἴδια φροντίς δὲν ἔχει ληφθῆ ἀκόμη ὑπὲρ τῆς γυμναστικῆς καὶ τῆς ὠδικῆς· καὶ ἐπιθεωρητῆς τις, ἂν καὶ εὗρίσκει ὅτι τὸ γενόμενον εἰς τὸ ἐκπαιδευτικὸν ἔργον εἶνε πολὺ διὰ νεαρὸν κράτος, ἀναφωνεῖ ὅτι τὰ τεχνικὰ μαθήματα εἰς τὰ περισσότερα σχολεῖα εἶνε ἀπλῶς σκιαὶ μαθημάτων.

Πατριωτικὴ διδασκαλία. Ὁ ἴδιος σπόρος εἰς διάφορα ἐδάφη καὶ ἀπὸ διαφόρων κατηρητισμένους εἰς τὴν γεωπονικὴν γεωργίαν καλλιεργούμενος διαφόρους καρποὺς ἀποφέρει. Καὶ τῶν ἰδίων μαθημάτων ἡ διδασκαλία ὄχι πάντοτε τοὺς ἰδίους καρποὺς ἀποδίδει, ἐξαρτωμένη ἀπὸ πολλὰς συνθήκας. Κατὰ πόσον ἡ διδασκαλία τῶν μαθημάτων εἰς τὰ βουλγαρικὰ δημοτικὰ σχολεῖα γίνεται ἐπιτυχῆς καὶ κατὰ πόσον εἶναι ἱκανοποιητικὴ ἢ συγκαμωδῆ, τὴν ὅποιαν δίδει, εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο δὲν θ' ἀσχοληθῶμεν, διότι θὰ ἦτο ἀνάγκη νὰ ἐπεκταθῶμεν εἰς τὴν ἀναζητήσιν αἰτίων εἰς τὴν οικογενειακὴν ἀνατροφήν, εἰς τὸν κατάρτισμόν τῶν διδασκάλων καὶ ἀλλαγῶν θὰ ἀνοφέρωμεν μόνον τὴν κοινὴν γνώμην διαφόρων ἐπιθεωρητῶν, ὅτι μ' ὅλας τὰς προόδους τὸ ἐκπαιδευτικὸν ἔργον πάλιν δὲν ἀνταποκρίνεται εἰς τὰς θυσίας, ὅσαι ὑπὲρ αὐτοῦ γίνονται, καὶ θὰ περιορισθῶμεν νὰ ἐξετάσωμεν δι' ὀλίγων τὴν πατριωτικὴν διδασκαλίαν, ἡ ὅποια δίδεται εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα τῆς Ἡγεμονίας.

Ὁ Βούλγαρος μόλις ἀνοίξας τοὺς ὀφθαλμοὺς του ἀπὸ τὸν ἐθνικὸν λήθαργον, εἰς τὸν ὅποιον ἦτο βυθισμένος, εἶδεν ἀπέναντί του τὸν Ἕλληνα ὁ ὅποιος ἀγρυπνῶν φρουρὸς τῶν πατρίων του ἐφύλαττε κατὰ τοὺς δυστυχεῖς χρόνους τῆς δουλείας μὲ πολλὴν μέριμναν τὰς ἐθνικὰς παρακαταθήκας, καὶ εἶδεν αὐτὸν ὡς ἐχθρόν· πλήρης δὲ

ζωῆς καὶ μίσους μὲ ὄψιν ἐσωτερικὴν καὶ ἐξωτερικὴν, ἀδιάφορον, ἐρρίφθη ἀκράτητος εἰς τὴν ἐθνικὴν του παλιγγενεσίαν. Σφοδρὰ πάλιν φυλετικὴ ἀπέσχισε τοὺς βουλγαρικοὺς πληθυσμοὺς ἀπὸ τοὺς κόλπους τῆς ὀρθοδοξίας, ἀλλὰ οἱ ἐθνικοὶ πόθοι δὲν εἶνε ἀκόμη ἐκπληρωμένοι καὶ εἰς τὰς ἐπερχομένας γενεὰς ἐναπόκειται ἀρκετὴ ἐργασία· διὰ τοῦτο λοιπὸν ἀνάγκη νὰ δοθῇ εἰς αὐτὰς ἡ ἀπαιτούμενη ἐθνικὴ ἀγωγή, τὸ δὲ πρόβλημα τοῦτο ἀρμοδίως ἔχει ἀνατεθῆ εἰς τὸ σχολεῖον. Ἀπὸ τὸ πνεῦμα τοῦτο ἐμφορούμενος ὁ διδάσκαλος καὶ μὲ μῖσος ἀδιάλλακτον κατὰ παντὸς ἐλληνικοῦ ἐμποτισμένος, ὠρισμένως καθοδηγεῖ τὸ πατριωτικὸν φρόνημα τῶν μαθητῶν τοῦ ἰδανικὰ ὄχι πλατῆα καὶ ἀόριστα, ἀλλὰ περιορισμένα· ἡ ἐθνικὴ ἀποκατάστασις συντελεῖται μὲ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Μακεδονίας, τοῦτο δὲ θὰ γείνη διὰ τῆς καταπολεμήσεως τοῦ Ἑλληνισμοῦ, τὸν ὅποιον παντοῦ διαβλέπει ὡς φάσμα, ὡς τὸν κακὸν δαίμονα τοῦ ἔθνους του! Ἀφοῦ περιλάμπρον ἱστορικὸν παρελθὸν δὲν ὑπάρχει νὰ ἐξεγείρῃ τὴν ἐθνικὴν υπερηφάνειαν, ὁ βούλγαρος παιδαγωγὸς ἀρκεῖται νὰ ἐμφυσῆ εἰς τὰς τρυφερὰς ψυχὰς τῶν τροφίμων του τὸ μῖσος καὶ τὸν ἐθνικὸν ἐγωισμόν· ἡ δὲ ἱστορία, ἡ ὅποια προμηθεύει τὰ μέσα πρὸς ὑποδαύλισιν τοῦ πατριωτικοῦ αἰσθήματος δὲν περιέχει ἄλλα, εἰμὴ αἰωνίως πάλης παραδείγματα τῶν μοιραίως ἀντιπάλων τούτων στοιχείων, βουλγαρισμοῦ καὶ ἑλληνισμοῦ, καὶ τὰ παραδείγματα ταῦτα μετὰ θέρμης ἀδιαπτώτου προτείνονται εἰς θαυμασμόν καὶ ἀπομίμησιν. Δικαίως λοιπὸν δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι ὁ βουλγαρικὸς πατριωτισμὸς ἔγκειται κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὸ κατὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ μῖσος. Τοιοῦτοτρόπως τὸ βουλγ. σχολεῖον παρέχει ἀπλὴν καὶ ζωντανήν πατριωτικὴν διδασκαλίαν, διότι δὲν ἀρκεῖται μόνον εἰς τὴν ἐμπνευσιν ἐθνικῆς μεγαλαυχίας στηριζομένης ἐπὶ πατραρχθίας, ἀλλὰ καὶ μὲ ἱστορήματα τοῦ πλησιεστάτου παρελθόντος σχετίζει τὸν διδασκόμενον μὲ τὸ παρὸν τῶν ἐθνικῶν πόθων καὶ ἰδανικῶν καὶ εἰσάγει αὐτὸν εἰς τὴν κοινίστραν τῆς ἐθνικῆς δράσεως.

Σχολεῖα καὶ διδάσκαλοι. Ἐθνικὰ σχολεῖα κατὰ τὸ 1900 ὑπῆρχον τὸ ὅλον 2,981,¹ ἐκ τῶν ὁποίων 332 ἄρρέων, 10 θηλέων καὶ 2,639 μικτὰ. Τὸ διδασκαλικὸν προσωπικὸν ἀποτελεῖται ἀπὸ 4,213 διδασκάλους καὶ 1687 διδασκάλισσας.²

Προσόντια καὶ βαθμοὶ διδασκάλων. Οἱ διδάσκαλοι τῶν δημοτικῶν σχολείων διαίρουσιν εἰς τακτικοὺς καὶ προσωρινούς. Τακτικοὶ διδάσκα-

¹ Ἐν ἐθ. σχολεῖον ἀναλογοὶ εἰς 930 κατοίκους βουλγάρους.

² Εἰς διδάσκαλος ἀναλογοὶ εἰς 470 κατοίκους καὶ εἰς 41 μαθητάς.

λοι εἶνε οἱ ἀπόφοιτοι διδασκαλείου, γυμνασίου, ἱερατικῆς ἢ γεωργικῆς σχολῆς (διδασκάλισσαι αἱ ἀπόφοιτοι γυμνασίου), οἱ ὅποιοι ὑπέστησαν κυβερνητικὰς ἐξετάσεις, ἀφοῦ ἐν τοῦλάχιστον ἔτος μετὰ τὴν ἀποφοίτησιν τῶν ἐχρημάτισαν διδάσκαλοι. Αἱ κυβερνητικὰ ἐξετάσεις ἔχουν χαρακτηριστικὸν περιστρεφόμενον περὶ θέματα παιδαγωγικοῦ περιεχομένου καὶ εἶνε γραπταί, προφορικαὶ καὶ πρακτικά. Δι' αὐτῶν καταφαίνεται κατὰ πόσον ὁ ὑποψήφιος τακτικὸς δημοδιδάσκαλος κατέχει διδακτικὴν εὐχέρειαν καὶ μέθοδον. Πρὶν ὑποστῶν τὰς ἐξετάσεις αὐτοὶ οἱ διδάσκαλοι ὀνομάζονται ἀνεοδίοριστοι. Ὅσοι δὲ δὲν ἀνταποκρίνονται εἰς τὰς ἀνωτέρω συνθήκας, εἶνε προσωρινοί. Οἱ τακτικοὶ διδάσκαλοι κατατάσσονται εἰς τρεῖς βαθμούς· ἀφοῦ δώση τὰς ἐξετάσεις τοῦ ὁ διδάσκαλος γίνεται τριτοβάθμιος, προάγεται δὲ εἰς ἀνώτερον βαθμόν, ἅμα διανύσῃ πέντε ἔτη διδασκαλίας εἰς τὸν κατώτερον.

Ἄν δὲ καὶ αἱ πηγαί, ἀπὸ τὰς ὁποίας τὸ δημοτικὸν σχολεῖον ἀρύεται τοὺς παιδαγωγούς του, εἶνε πολλαί, δὲν ἐπαρκοῦν ἐν τούτοις εἰς τὰς παιδαγωγικὰς ἀνάγκας τοῦ τόπου, καθότι μέγας ἀκόμη ἀριθμὸς διδασκάλων εἶνε προσωρινοί.

(Ἔπεται τὸ τέλος)

Ἐκ Βουλγαρίας

ΧΑΡΙΣ ΝΙΚΑΣ

ΤΟ ΣΥΜΠΑΝ¹

Ο ΘΕΟΣ ΚΑΙ Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ

[ὑπὸ τοῦ καθηγ. R. Kaerppelin, κατὰ μετάφρασιν ἑλευθέραν ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ ὑπὸ Ἀντιγόνοῦ Π. Πολυμέρη ἱατροῦ].

Α'—ΤΟ ΣΥΜΠΑΝ

Μὴ θορυβῶμεν λοιπὸν ἀδυνατοῦντες νὰ φαντασθῶμεν καὶ τὴν φύσιν τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ, τούναντίον, ἐρείδομενοι ἐφ' ὅλων τῶν προρηθέντων, παραδεχθῶμεν θαρροῦντες, ὅτι ἡ ψυχὴ δὲν εἶνε ἀπτή τις ἰδιότης τῆς ὀργανωμένης ὕλης, ἀλλὰ πράγματι ἀρχή, δύναμις τις ἄυλος, διάφορος ὅλων πάσης ἄλλης ὕλικότητος, καὶ μὴ ἔχουσα μετὰ τῆς ὕλης, εἰμὴ ἀμοιβαίους καὶ ἀναγκαίους δεσμούς, οἵτινες ταυτίζουσι, συνενοῦσι ταύτην μετ' ἐκείνης, πρὸς σύστασιν τοῦ ζῶντος ἀνθρώπου.

Ἀισθάνομαι ἐμαυτὸν ὅλως εὐτυχῆ, ἐκφέροντα τὴν γνώμην ταύτην, καθόσον γνωρίζω, ὅτι ὑπο-

¹ Συνέχεια ἰδὲ σελ. 152.

στηρίζεται αυτή υπό των πεποιθήσεων ολοκληρωμένου του κόσμου. Δεν συμβαίνει όμως, δυστυχώς, το αυτό δι' ὅσα μέλλω νὰ εἶπω.

Ἐὰν ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ εἶνε ἰδιαιτέρως τις καὶ διάφορος δύνამις, τί εἶνε ἡ νοημοσύνη, ἡ τόσῃ προσομοίᾳ αὐτῇ, ἡ ζωογονοῦσα τὰ τῶν ἀνωτέρων τάξεων ζῶα, τῶν ὁποίων ὁ ὄργανισμὸς προσομοιάζει τόσῃ τὸν ἀνθρώπινον; Παραδεχόμενοι διὰ τὸν ἀνθρώπον τὴν ὑπαρξίν διυμιάμεως τινος αὐλοῦ, πνεύματος, πῶς, λογικῶς σκεπτόμενοι, νὰ μὴ παραδεχθῶμεν τὸ αὐτὸ καὶ δι' ἐκεῖνα τῶν ζῶων, τὰ ὁποῖα, ὅπως καὶ ἡμεῖς, σκέπτονται, ἔχουσιν αἰσθητά, ἀφοσίωσιν, θέλησιν εἰς τὴν δύναντα τοῦ παραβάλλειν καὶ ἐκλέγειν, καὶ συνεπῶς, τὴν λογικότητα; Καὶ ἂν, κατερχόμενοι τὴν μεγάλην κλίμακα τῆς νοημοσύνης, μεταβῶμεν δι' ἀνεπιστήτων σχεδὸν βαθμίδων, ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων, τῶν τὰ μάλιστα πνευματικῶς ἀνεπτυγμένων, εἰς ἀνθρωπίνης οἰκογενείας ἡλαττωμένης βαθμίδων πνευματικῆς ἀναπτύξεως, ἀκολούθως εἰς ζῶα, ἐπίσης σχεδὸν νοήμονα, ὅσον αἱ τελευταῖαι αὐταί, κατόπιν εἰς ἄλλα ζῶα ἐπίσης ἡλαττωμένης νοημοσύνης, κατὰ λόγον τῆς ὀργανικῆς τῶν ἀναπτύξεως, καὶ φθάσωμεν τέλος εἰς ἐκεῖνα τῶν ζῶων, τὰ ὁποῖα δὲν παρουσιάζουσιν, εἰμὴ ἀπλᾶ φαινόμενα ἐνστικτοῦ, μεταξὺ τίνων σειρῶν ἐξ αὐτῶν λέγομεν, θὰ τολμήσωμεν, λογικῶς σκεπτόμενοι, νὰ θέσωμεν ὄρια σαφῆ καὶ ἀνυπερέβλητα, πέραν τῶν ὁποίων ἡ νοημοσύνη θὰ ἔχανε πλέον τὴν ἰδιαιτέραν αὐτῆς φύσιν, διὰ νὰ μεταβληθῇ, ἐκεῖθεν τοῦ ὀρίου τούτου, εἰς ἀπλοῦν μηχανικὸν φαινόμενον τῶν ὀργάνων;

Δύσκολον μοὶ φαίνεται, νὰ παραδεχθῇ τις, ὅτι ἡ αὐλὸς ἀρχῆ, ἡ ἀποτελοῦσα τὴν ψυχὴν τῶν διαφόρων ἀνθρωπίνων φυλῶν, δὲν ὑπάρχει ἐπίσης προσομοίᾳ, ἀλλὰ κατὰ βαθμοὺς ὅπως διαφόρους, ἀναλόγως τοῦ ὀργανισμοῦ πρὸς τὸν ὁποῖον εἶνε συνδεδεμένη ὑπὸ τῆς φύσεως, καὶ εἰς ὅλα τὰ ζῶα τῆς δημιουργίας, μέχρι καὶ τῶν μηδαιμιωτέρων. Βεβαίως, φαίνεται σχεδὸν ἀποτρόπαιον, νὰ πιστεύωμεν, ὅτι ὑπάρχει ἔστω καὶ μῶριον τῆς αὐλοῦ ταύτης δυνάμεως, τῆς ἀποτελούσης τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου, ἐντὸς ὁστρέου ἢ κοχλίου τινός· ἀλλ' ἐπὶ τέλους, ἡ νοημοσύνη τὴν ὁποῖαν ἐπιδεικνύει ὁ κοχλίας, ἢ τὸ ὄστρακον, οὐδὲν διαφέρει ἐκεῖνης, ἢ τις ἀναλαμβάνει παρὰ τῷ νηπίῳ, κατὰ τὰς πρώτας τῆς ζωῆς του ἡμέρας, καὶ ἢ τις ἐν τούτοις θ' ἀναπτυχθῇ ἀργότερα παρ' αὐτῷ, παραλλήλως τῶν ἐπίσης ἀναπτυσσομένων ὀργάνων του, οὕτως ὥστε ν' ἀποτελέσῃ ψυχὴν ἀνθρωπίνην, ἐπιδεικτικὴν τῶν ὑψηλοτέρων ἰδεῶν καὶ τῶν εὐγενεστέρων αἰσθημάτων.

Τῇ ἀληθείᾳ, τὸ ἀπλοῦστερον καὶ λογικώτερον, καθὰ φαίνεται, εἶνε, νὰ παραδεχθῇ τις, ὅτι ὁ Δημιουργὸς εἰς πάντα ὑλικὸν ὀργανισμόν, εἰς πᾶσαν φυλὴν ζῶων, καὶ ἀναλόγως τῆς φύσεώς

του, ἐχορήγητε μέρος αὐλοῦ ἀρχῆς, καὶ συνέπηξεν ἐν ὅλον, τόσῃ ἰσχυρῶς, ὥστε αἱ τοῦ αὐλοῦ καὶ αἱ τοῦ ὑλικοῦ μέρη ἰδιότητες, μένουσιν ἀναπόσπαστοι αἱ μὲν ἀπὸ τῶν δέ, καὶ ὑπηρετοῦσιν ἀλλήλας ἐν πάσῃ ἀμοιβαιότητι.

Δὲν θὰ παραθέσω ἐνταῦθα ὅλας τὰς ἠθικὰς ἀποδείξεις τῆς ἐμμενουσῆς ἀτομικότητος τοῦ αὐλοῦ μέρους τοῦ χωριζομένου ἀπὸ τοῦ ὑλικοῦ κατὰ τὸν θάνατον τοῦ ζῶντος ὄντος· θ' ἀρκεσθῶ ν' ἀποδείξω, νὰ ἐπιβεβαιώσω συμφώνως πρὸς τὰς καθ' ἐκάστην ἐκ τῶν γεγονότων ἀποδείξεις, ὅτι, ὅπως οὐδὲν ἀπόλλυται, καταστρέφεται ἐν τῇ φύσει, οὕτω πρέπει νὰ ἡμεῖθ βέβαιον, ὅτι ὁ μέγας οὗτος νόμος ἐπίσης ἐφαρμόζεται καὶ ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τῶν πνευμάτων, καὶ ὅτι, ἡ ἀρχὴ αὕτη, εἶνε ἐξίσου ἀκατάστρεπτος ὅπως καὶ ἡ ὕλη. Θέλω, δηλαδὴ, νὰ καταλήξω εἰς δύο τινὰ, 1ον ὅτι ἡ νοημοσύνη δὲν εἶνε ἀπλή τις ἰδιότης τῆς ὀργανωμένης ὕλης, ἀλλὰ δύνამις τις, ὅπως ἰδίᾳ, καὶ 2ον ὅτι πᾶν ἐμψυχον ζῶον κατέχει μέρος τῆς δυνάμεως ταύτης, ἀνάλογον πρὸς τὴν τελειότητα τοῦ ὀργανισμοῦ του.

Τούτου θεθέντος, καὶ ἀναλογιζόμενοι πᾶν ὅ,τι ἀνωτέρω ἐλέχθη περὶ τοῦ ἀπείρου πλήθους τῶν ἐμψύχων ὄντων τῶν κατοικούντων τὴν γῆν, ἴσως δὲ καὶ τὸ Σύμπαν ὀλόκληρον, καταλήγομεν εἰς τὴν ἀναγκαίαν συνέπειαν, ὅτι ὅπως ὑπάρχει κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἄπειρος κόσμος ἐμψύχων καὶ ὀργανωμένων ὄντων, διαφόρου φύσεως, ἐπίσης ὑπάρχει καὶ κόσμος πνευματικῶς διαφόρων βαθμῶν, συνδεδεμένος πρὸς τὰ σώματα ταῦτα, ὅτι τέλος ὑπάρχει κόσμος αὐλός, ὅπως καὶ κόσμος ὕλης, κόσμος πνευμάτων, ὅπως καὶ κόσμος σωμάτων!

Καὶ ἀφοῦ οὐδὲν δυνάμεθ νὰ γνωρίζωμεν περὶ τῆς φύσεως τῶν οὐρανίων πραγμάτων, πῶς ἀράγε θὰ τολμήσωμεν ν' ἀρνηθῶμεν ὅτι εἰς τὰς ἄλλας σφίρας ὑπάρχουσιν πνεύματα ἀνώτερα τῶν τοῦ ἀνθρώπου, ὅπως τοῦτο εἶνε ἀνώτερον τῆς νοημοσύνης τῶν ζῶων, τῶν μετ' αὐτοῦ κατοικούντων τὴν γῆν; Διατί, αὐτός, ὁ ἀνθρώπος μόνον, νὰ εὐρίσκηται εἰς τὸ ὕψος τῆς κλίμακος ἐν τῷ Σύμπαντι, διὰ μόνον τὸν λόγον ὅτι ζῆ ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ δὲν δύναται ἐπίσης νὰ εὐρίσκηται εἰς τὸ μέσον ἢ εἰς τὰ ἔσχατα ἴσως τῆς κλίμακος ταύτης;

Τίς ἐπίσης θὰ ἐτόλμα ν' ἀρνηθῇ, ὅτι ἡ ὑπαρξίς τῶν πνευμάτων εἰς ἄλλους κόσμους εἶνε δυνατὸν νὰ ὑφίσταται ὅπως ἀνεξάρτητος καὶ χωρισμένη πάσης ὕλης; Ὅπως ἡ ὕλη δύναται νὰ ὑπάρχῃ ἄνευ πνεύματος, οὕτω καὶ τὸ πνεῦμα ὀφείλει νὰ δύναται νὰ ὑπάρχῃ ἄνευ τῆς ὕλης, τοῦθ' ὅπερ ἀναμφιβόλως οὕτως ἔχει, εἰς τινὰ τῶν σφαιρῶν αὐτῶν, ἐν τῇ ἀπειραρίθμῳ τῶν ὁποίων πλησμονῇ, ἡ σφαιρὰ μας οὐδὲν ἄλλο, εἰμὴ ἀνάξιον λόγου μῶριον εἶνε! Ὅπως δὲ ποτε, τέλος, καὶ ἂν ἔχη τὸ πρᾶγμα, καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι διὰ

μόνην τὴν ἐπὶ τῆς γῆς κατοικοῦσαν καὶ ζῶσαν δημιουργίαν ὑφίστανται πνεύματα, πάλιν, ὁ ἀριθμὸς τῶν πνευμάτων αὐτῶν ὀλιγώτερον ἄπειρος, ἀκαταμέτρητος θὰ ἦτο;

Καταπαύω ἐνταῦθα, ἀφοῦ ἐθίξα τὰ μεγάλα ταῦτα ζητήματα τῆς αἰωνιότητος, τοῦ ἀπείρου καὶ τῆς καθ' ἅπαν τὸ Σύμπαν γενικῆς ὑπάρξεως οὐρανίων σφαιρῶν, ὀργανωμένου κόσμου, καὶ κόσμου πνευμάτων. Ἀκριβῶς, ἐξ ὅλων αὐτῶν, τοῦ διαστήματος, τοῦ χρόνου, τῆς ὕλης, τοῦ αἰθέρος καὶ τῶν πνευμάτων, ἀποτελεῖται τὸ Σύμπαν, καὶ διὰ τοῦ ὑπερμεγέθους αὐτοῦ ἔργου, ἐφ' οὗ καὶ προίσταται, ἀποκαλύπτεται εἰς ἡμᾶς τοὺς ἀσθενεῖς ἀνθρώπους, ἡ ἄπειρος δύνამις τοῦ Θεοῦ—Δημιουργοῦ!

Β—Ο ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΣ

Η ΤΑΣΙΣ ΕΝ ΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ.

Ἄν Θεὸς δὲν ὑπῆρχεν, εἶπεν ὁ Βολταῖρος, ἔπρεπε νὰ τὸν ἐφεύρωμεν! Ἴδωμεν ἂν τοιαύτη ἐφεύρεσις θὰ ἦτο ἀναγκαία.

Ἡ ἀξιοθαύμαστος ἀρμονία, ἡ βασιλεύουσα μεταξὺ τῶν ἀστέρων, καὶ ἡ τόσῃ τελεία τάξις, ἡ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μας παρουσιαζομένη, εἰς πᾶν ὅ,τι ἐπὶ τῆς γῆς ὑπάρχει, τόσῃ περισσότερον μᾶς καταπλήττουσιν, ὅσῳ καὶ ἡ ἐπιστήμη πειστικώτερον μᾶς ἀποκαλύπτει τὰ μυστήριά των.

Ἡ ἐν τῷ οὐρανῷ τοποθέτησις καὶ αἱ κινήσεις τῶν σφαιρῶν, ὑπόκεινται εἰς νόμους μηχανικούς, τῶν ὁποίων τ' ἀποτελέσματα, τὰ μόνιμα καὶ ἀμετακίνητα, ἀπαρτίζουν τὴν θαυμασιωτέραν ταξινομήσιν, τὴν μᾶλλον τελείαν, τὴν μᾶλλον ἀπόλυτον κανονικότητα. Ἡ ἐλαχίστη διασάλευσις τῶν νόμων τούτων, ἢ ἐπὶ μίαν μόνην στιγμήν παραδείγματος χάριν, ἐπιτάχυνσις ἢ ἐπιβράδυνσις τῆς περιστροφῆς οὐρανοῦ τινός σώματος, ἢ τῆς ἐν τῇ τροχίᾳ του περιφορᾶς θὰ ἐπέφερον ἀμέσως ἀπειρομεγέθη ἀνατροπὴν καθ' ἅπαν τὸ ἡλιακὸν σύστημα εἰς ὃ ἀνήκει, τὸ ὁποῖον καὶ θὰ ὑφίστατο ἀνυπολόγιστος καταστροφάς.

Τὸ ἀμετάβλητον τῶν νόμων, οἵτινες διέπουν τὰ τῶν γῆινων φαινομένων, δὲν εἶνε ὀλιγώτερον ἀναγκαῖον πρὸς συντήρησιν πάντων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς ὑφισταμένων ὀργανικῶν τε καὶ ἀνοργάνων ὄντων καὶ αἱ ἐλάχιστοι αὐτῶν μεταβολαὶ θὰ μετέτρεπον ἄρδην τὴν παρούσαν κατάστασιν τῆς σφίρας μας. Ὑποθέσωμεν, παραδείγματος χάριν, διαταραχὴν τινὰ τῶν φαινομένων τῆς βαρύτητος, τῆς μοριακῆς ἔλξεως, τῆς κεντρώφουγος δυνάμεως, τοῦ θερμαντικοῦ, τῶν μεγάλων τοῦ αἴερος καὶ τῆς θαλάσσης κινήσεων, τῆς παραγω-

γῆς τῶν ἀτμῶν, τῆς διασπορᾶς τῶν νεφῶν, τῆς καταστάσεως τῶν παγετῶν εἰς τὰς κορυφὰς τῶν μεγάλων ἀλύσεων τῶν ὄρέων, ἕτινα διασχίζουσι τὰς ἡπείρους, ἢ παντὸς ἄλλου μεγάλου φυσικοῦ φαινομένου, καὶ παρευθὺς τὸ πᾶν μεταβάλλεται τροποποιεῖται καὶ καταστρέφεται ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς! Ἐξετάζοντες δ' ἀκόμη τὰς λεπτομερείας, αἵτινες κατ' ἀρχὰς φαίνονται μικρᾶς σπουδαιότητος, ὡς τὴν λαμβάνουσαν θερμότητα τοῦ ὕδατος ἢ τὴν ἐλάττωσιν τοῦ εἰδικοῦ βάρους αὐτοῦ, τὴν ὁποῖαν ὑφίσταται τοῦτο πηγνύμενον, ἀναγνωρίζομεν καὶ πάλιν τὴν ἀπόλυτον ἀνάγκην τῆς ὑπάρξεως τῶν φαινομένων τούτων, τῶν τόσῳ ἀναξίῳ λόγου ἐκ πρώτης ὄψεως. Καὶ πράγματι, ἄνευ τῆς λαμβανούσης θερμότητος, τὴν ὁποῖαν ἀπορροφᾷ ὁ πάγος διαλυόμενος, ἢ ὀρμητικῆ ἀνάλυσιν τῶν πάγων καὶ τῶν χιόνων θὰ κατέστρεφε πᾶν ὅ,τι ὑφίσταται ἐπὶ τῶν ἡπείρων, δι' ἀπιστέων πλημμυρῶν, καὶ ἄνευ ἐκεῖνης τὴν ὁποῖαν ἐγκαταλείπει τὸ ὕδωρ μεταβαλλόμενον εἰς πάγον, ἢ ἄνευ τῆς ἐλαττώσεως τοῦ εἰδικοῦ βάρους του, τὴν ὁποῖαν ἀποκτᾷ τότε, αἱ λίμναι, οἱ ποταμοί, τὰ ρυάκια τῶν χωρῶν, ἐν ταῖς ὁποῖαις ἡ θερμοκρασία θὰ καθήρχετο εἰς τὸ 0, θὰ ἀπελιθοῦντο καθ' ὀλοκληρίαν καὶ ἐξ ἀπίνης, αἱ δὲ χῶραι αὐταὶ θὰ ἐστεροῦντο πάσης φυτείας καὶ παντὸς εἶδους ζῴου. Ἴδου λοιπὸν ἅπασαι αἱ ὀργανικαὶ ὑπάρξεις ἐξερτώμεναι ἐξ ἐνός ἀπλοῦ φαινομένου, μηδαιμινοῦ αὐτὸ καθ' αὐτό, καὶ τὸ ὁποῖον ἐξέλεξα, σχεδὸν κατὰ τύχην, μεταξὺ μεγάλου ἀριθμοῦ ἄλλων τοιούτων!

Χωρὶς μάλιστα ν' ἀσχοληθῶμεν εἰς τὸν θαυμασιὸν μηχανισμόν, ὅστις ἀποτελεῖ πᾶν ὀργανικὸν ὄν, ἃς ἐπισκοπήσωμεν μόνον τὰ τῆς ἀξιοθαύμαστο ἀμοιβαιότητος καθ' ἣν τὰ φυτὰ χρησιμεύουσι πρὸς τροφήν τῶν ζῴων, ἐνῷ ταῦτα διὰ τῶν λειψάνων των, τῇ μεσιτείᾳ τοῦ αἵερος καὶ τοῦ ὕδατος, χρησιμεύουσιν, ἵνα τρέφωσι τὰ φυτὰ, καὶ θ' ἀναγνωρίσωμεν, ὅτι ἐντεῦθεν ἐξάγεται λίαν ἀξιοθαύμαστος ἰσορροπία ὑπάρξεως μεταξὺ αὐτῶν τῶν δύο μεγάλων βασιλείων τῆς ὀργανωμένης ὕλης.

Ἐν τῇ φύσει λοιπὸν πάντων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς παρατηροῦμεν πλῆθος φαινομένων, συντρέχόντων ὅλων, εἰς ἓνα καὶ μοναδικὸν σκοπὸν, τὴν συντήρησιν τῆς γενικῆς διευθετήσεως τῆς σφίρας καὶ τὴν ἐπ' ἄπειρον διαδοχὴν τῶν διαφόρων εἰδῶν τῶν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς ὄντων· ἀλλὰ σύνολον φαινομένων, τόσῳ περιπλόκων, τόσῳ σφῶς συνδεδασμένων, δὲν δύναται νὰ εἶνε ἀπλοῦν ἀποτέλεσμα τῶν ἰδιοτήτων τῆς ὕλης, καθόσον αὐτὴ καθ' αὐτὴν εἶνε ἀδρανὴς καὶ στερεῖται πάσης πρὸς ταξινομήσιν ἰκανότητος. Πρέπει λοιπὸν, κατ' ἀνάγκην, νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ἡ ὕλη αὕτη διηυθετήθη καὶ ὑπεβλήθη εἰς πάντας τοὺς

πρός παραγωγήν και συντήρησιν τῶν ὄντων ἀναγκαίους νόμους ὑπό τινος δυνάμεως ὑφισταμένης ἔξω αὐτῆς, ὑπὸ Πνεύματος ἀπειρώς ἰσχυροῦ καὶ σοφοῦ! . . .

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΓΛΗΣ

Ἡ ὕλη ὑπῆρξεν ἄραγε ἀπὸ πάσης αἰωνιότητος, ἢ ἐδημιουργήθη ὑπὸ τοῦ Πνεύματος αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον, δεσπάζον αὐτῆς ἰσχυρότατα, ἠδυνήθη νὰ τὴν διευθετήσῃ τὸσφ τελείως, καὶ νὰ τὴν ὑποβάλλῃ εἰς τοὺς νόμους του; Ἐποκλίνω σχεδὸν νὰ εἶπω, ὅτι τοῦτο οὐδόλως μᾶς ἐνδιαφέρει· καὶ ὅμως θέλω νὰ ἐξετάσω φαινόμενά τινα, τὰ ὁποῖα θὰ μᾶς καθοδηγήσωσιν ἐπὶ τοῦ ζητήματος αὐτοῦ, τοῦ τὸσφ συχνῶς, καὶ ἐν τῷ αὐτῷ διαφωνίᾳ συζητουμένου ὑπὸ τὸσφ φυσικοσόφων.

Τ' ἀστρονομικὰ καὶ γεωλογικὰ γεγονότα ἀποδεικνύουσιν ὅτι τὸ ἡλιακὸν μας σύστημα, μεθ' ὄλων τῶν ἐπὶ ἐνὸς ἐπιπέδου διατεθειμένων πλανητῶν του, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἐσχηματίσθῃ, εἰμὴ δι' ἀπειρομεγέθους ἐκσπενδονισμοῦ ἀπὸ τινος κοινοῦ κέντρου ἢ δι' ἀλληλοδιαδόχων συμπυκνώσεων εἰς διάφορα σημεῖα μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἀτμώδους μάζης, περὶ ἑαυτὴν εἰς τὸ μόνον τοῦτο κέντρον περιδινουμένης. Ὅποιαδήποτε τῶν δύο αὐτῶν θεωριῶν περὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ πλανητικοῦ μας συστήματος καὶ ἂν ἐκλέξῃ τις, πάντοτε πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν ὡς προϋπάρχασαν κατάστασιν πασῶν τῶν ὑλῶν, αἵτινες τὸ ἀποτελοῦσιν ἤδη, μοναδικὸν τινα σωρὸν ὕλης ἐν ὑγρᾷ ἢ ἀτμώδει καταστάσει, συνεπέα ἀπειροῦ, ἀνυπολογίστου θερμότητος, καὶ μὴ καταλαμβάνοντα, παρὰ μόνον τὸ μέρος τοῦ Διαστήματος, ὅπου καὶ σήμερον ἀκόμη εὐρίσκεται ἀπομεμωμένον. Ἀλλὰ ἂν αὕτη ἡ μᾶζα, ὑγρᾷ ἢ ἀτμώδει, ἐχωρίσθῃ εἰς ἡλίον, πλανήτας καὶ δορυφόρους, τοῦτο βεβαίως συνέβη δεδομένην τινα στιγμήν, καὶ συνεπέα αἰτίου ὀρισμένου καὶ καθ' ὄρισμένην τινα ἐποχὴν· ἂν λοιπόν, ἢ ὕλη ὑπῆρξεν ἀπὸ πάσης αἰωνιότητος, ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος διαμελισμὸς συνέβη, θὰ εἶνε δὲ παράλογον τοῦτο νομίζομεν, εἰς ἐποχὴν μᾶλλον ἢ ἦττον ἀπομεμακρυσμένην τῆς ἀρχῆς τῆς αἰωνιότητος· ἄρα, ἐν ὀλίγαις λέξεσιν, ἢ γῆ δὲν ἐσχηματίσθῃ, εἰμὴ πρό τινων ἑκατομμυρίων ἐτῶν, συνεπέα αἰτίας, ὡς τῆς ψύξεως, λόγου χάριν, ἢ τις βεβαίως ἔσχε διαρκεῖαν τινα, ἀπὸ τῆς στιγμῆς, καθ' ἣν ἢ ὕλη ὑφίστατο ὑπὸ τὴν πρώτην αὐτῆς ὑγρᾷ ἢ ἀτμώδει κατάστασιν· ἢ πρώτη λοιπὸν αὕτη κατάστασις ἔσχε μίαν ἀρχὴν· ἢ ὕλη λοιπὸν, δὲν ὑπῆρξε πάντοτε, ἄρα, δὲν ἠδυνήθη νὰ σχηματίσθῃ αὕτη ἑαυτὴν ἐκ τοῦ μηδενός, ἄρα ἐδημιουργήθη καὶ δημιουργὸς αὐτῆς εἶνε ὁ Θεός!

Ὡς συμπέρασμα ὄλων τῶν προηγουμένων, ἂς εἰπώμεν μετὰ τοῦ Ἰακώβου Ρουῶ — «Εἰς

ἢ τίνος, μὴ προκατειλημμένους ὀφθαλμούς ἢ αἰσθητὴ αὕτη τάξις τοῦ Παντός, δὲν ἀποδεικνύει ἢ τὴν ὑπαρξίν ἀνωτάτου Πνεύματος; Καὶ πόσον ἢ πλῆθος σοφισμάτων πρέπει νὰ ἐπισωρεύσῃ τις, ἢ ἵνα κατορθώσῃ ν' ἀρνηθῇ τὴν ἁρμονίαν τῶν ὄντων, καὶ τὴν θαυμασίαν ἀλληλοβοήθειαν ἐκάστου μέρους πρὸς συντήρησιν τῶν ἄλλων!» Ἐς ἐπαναλάβωμεν ἐπίσης μετὰ τοῦ Φενελῶνος, τοῦ Δεκάρ, τοῦ Λάιβνιτς, τοῦ Βοσσουέτου, τοῦ Νεύτωνος καὶ τοῦ Βολταίρου, μετὰ τῶν πλειοτέρων φιλοσόφων καὶ μεθ' ὄλων τῶν θεολόγων πάσης ἐποχῆς, ὅτι ἢ ὑπαρξίς τοῦ Θεοῦ ἀποδεικνύεται ὑπὸ τῆς ὀφθαλμοφανεστάτης τάξεως τοῦ Σύμπαντος, καὶ ὑπὸ τοῦ τὸσφ ἀξιοθαυμάστου τούτου φαινομένου, ὅτι ἑκάστον ὄν εἶνε, ὅτι ὄφειλε νὰ εἶνε, ἵνα συνεισφέρῃ εἰς ὄρισμένον τι καὶ ἀναγκαῖον ἀποτέλεσμα μὴ δυνάμενον νὰ συντελεσθῇ ἄνευ τῆς τελείας καὶ ἀπολύτου συνδρομῆς ὄλων αὐτῶν τῶν τελικῶν αἰτίων.

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ (ΕΝ ΖΩΗ) ΟΝΤΩΝ

Ἐξετάσωμεν ἤδη ἄλλην σειρὰν γεγονότων, τὰ περὶ τῆς καταγωγῆς τῶν ζῶντων ὄντων.

Ἡ ἐπιστήμη μᾶς διδάσκει, ὅτι ἑκάστον ὄν προέρχεται ἐκ σπέρματος γεννηθέντος ὑπὸ παρμοίων πρὸς αὐτὸ τὸ ἴδιον ὄντων καὶ ὅτι διὰ τοῦ θαυμασίου τούτου νόμου τῆς ἀναπαραγωγῆς, διαιωνίζονται τὰ εἶδη καὶ αἱ φυλαί! Εἶναι ἀληθές ὅτι κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη μεγάλη συνήθη διαμάχη μεταξὺ σοφῶν τινων ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς αὐτομάτου γέννησεως, ἀποδομένης ὑπὸ τινων ἐξ αὐτῶν εἰς εἶδη τινὰ, τῶν τῆς ἐσχάτης τάξεως ἐγγυματικῶν ζωῶντων. Ὑποθέσωμεν πρὸς στιγμήν, τοῦθ' ὅπερ λίαν ἀπέχομεν νὰ παραδεχθῶμεν, ὑποθέσωμεν, λέγω, ὅτι ἢ αὐτόματος γέννησις τῶν rotifères (τῶν τροχοφόρων), ἔχεται πράγματι ἀληθείας· τὸ μεμωμένον, τὸ νόθον καὶ ἐξαιρετικὸν τοῦτο παράδειγμα, τὸ μόνον ἀντιβαῖον εἰς τὸσα δισεκατομμύρια κανονικῶν καὶ νομίμων γεννήσεων, αἵτινες καθ' ἑκάστην συμβαίνουσιν ὑπὸ τοὺς ὀφθαλμούς μας, τί θ' ἀποδείξῃ; Τὸ πολὺ, ὅτι τὸ εἶδος τοῦτο τῶν τροχοφόρων, τὸ μόλις παρουσιάζον τὰ πρῶτα στοιχεῖα ὀργανισμοῦ, εἶνε ἴσως πεπρωκισμένον ὑπὸ τῆς ιδιότητος νὰ παράγῃ αὐτὸ τὸ ἴδιον τὸ σπέρμα του, διὰ καταλλήλου διευθετήσεως τῶν ὑλικῶν του μορίων, διευθετήσεως, εἰς αὐτὸ καὶ μόνον ἀποκλειστικῶς ὀρισμένης καὶ περιοριζομένης, εἰς τὴν ὁποίαν, οὐδὲν ἄλλο κάμνει, εἰμὴ νὰ ὑπακούῃ δουλικῶς, χωρὶς νὰ δύναται νὰ τὴν διευθύνῃ κατὰ βούλησιν, ἢ νὰ παράγῃ τὴν διευθετήσιν ταύτην, διότι ἂν ἄλλως εἶχε τὸ πρᾶγμα, θὰ παρήγοντο, εἰς τὰς περιστάσεις τὰς μετὰ τὸσφ ἐπιτηδεύτητος καὶ ἐπιμελείας καταστροφθείας ὑπὸ τῶν ὑποστηρικτῶν τὴν αὐτόματον ταύτην γέννησιν σοφῶν,

θὰ παρήγοντο, λέγω, ἄπειρα καὶ διάφορα εἶδη τροχοφόρων, οὐχὶ δὲ τροχοφόρα μόνον, καὶ πάλιν τροχοφόρα! Ἐν δὲ καὶ ἄλλα εἶδη ἐγγυματικῶν ζωῶντων δύναται νὰ γεννῶνται ἐπίσης αὐτομάτως ὅπως τ' ἀνωτέρω, θὰ ἐπανελαμβάνον καὶ πάλιν, ὅτι ὁ τρόπος οὗτος τῆς ἀναπαραγωγῆς εἶνε ὄλως ἰδιαιτέρος καὶ καθ' ὀλοκληρίαν περιωρισμένος καὶ ἐξαιρετικός.

Παρατρέξωμεν λοιπὸν τὴν ἐξαιρεσιν ταύτην, ἂν πράγματι ὑφίσταται καὶ παραδεχθῶμεν τὸν παγκόσμιον γενικὸν νόμον τῆς ἀναπαραγωγῆς τῶν ὄντων ἐξ ἄλλων ὁμοίων ἀτόμων, ἀποτελούντων τὸν ἀρχικὸν τύπον ἐκάστου εἶδους. Πράγματι, ἂν ἢ ὕλη ἠδύνατο νὰ παράγῃ ὄντα διὰ συνδυασμῶν τινων, ἐξαρτωμένων ἐξ αὐτῆς τῆς ἰδίας, θὰ παρουσιάζοντο ἀναποφεύκτως διάφορα φαινόμενα, τὰ ὁποῖα μέλλομεν νὰ ἐξετάσωμεν.

Καὶ ἐν πρώτοις, κατὰ τὰ ἄπειρα τυχαῖα συμβεβηκότα, διὰ τῶν ὁποίων θὰ ἐπήρχετο τέλος ἢ κατάλληλος διευθετήσις πρὸς παραγωγήν ὀργανισμοῦ τινος, θὰ ἐπαρουσιάζοντο, λέγω, παντός εἶδους τυχαῖα ἀποτελέσματα οὕτω θὰ συνέβαινε κατ' ἀνάγκην, ὥστε εἰς τὰς διευθετήσεις ταύτας τῆς ὕλης θὰ παρουσιάζοντο καὶ τοιαῦτα καθ' ἂς θὰ παρήγοντο, λόγου χάριν, μέρη μόνον, ἢ ὄργανόν τι μεμωμένον, ὡς ἐν σπλάγγνον, μία καρδία, ἐν περὺνιον, ἐν βρόμφος, εἰς βραχίον, μία κνήμη, εἰς ὀφθαλμός, ἐν οὖς ἢ ἄλλο τι ἀτελὲς κατασκευάσμα! Ὅσα παρήγοντο ἐπίσης ἀπὸ ὀνύχων γαμψῶν, σαρκόβόρα φέροντα ὀπλάς, ζῶα μὴ ἔχοντα εἰς τὰ μέλη των, εἰς τὸν ὀργανισμόν των τὴν ὀφέλιμον ἐκ-ίνην συμμετρίαν καὶ διάταξιν, τὰς ὁποίας θαυμάζομεν παρ' αὐτοῖς· ἀλλὰ τοιοῦτόν τι δὲν συνέβη μέχρι τοῦδε, διότι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ἔπρεπε αἱ μονομερεῖς αὐταὶ ἢ ἀτελεῖς παραγωγῆς, ἐν εὐρίσκοντο μετὰ τῶν ἀναριθμητῶν ἀποτελεσμάτων, τὰ ὁποῖα ὁ γήινος φλοιὸς μᾶς διεφύλαξεν ἀπὸ τῶν πρώτων ἐποχῶν τῆς γῆς, καὶ τὰ ὁποῖα, ὄλως τούναντίον καὶ ἄνευ ἐξαιρέσεως, ἀνήκουσιν εἰς ὄντα τελείως διαμεμωρωμένα! Τοιοῦτοτρόπως λοιπὸν, αἱ διευθετήσεις αὐταὶ τῆς ὕλης, αἱ ὀφειλόμεναι εἰς τὸ τυχαῖον τῆς τοποθετήσεως τῶν μορίων της, δὲν ἠδυνήθησαν οὐδέποτε νὰ παραγάγῃ μεμωμένους

1 Σ. Μ. Τὰ rotifères, τροχοφόρα δυνάμενα νὰ ὀνομασθῶσιν ἐλληνιστί, εἶναι μικροσκοπικὰ τινα ἐγγυματικὰ ζωῶντα, τοῦ γένους τῶν Rotateurs. ἀνήκοντα εἰς τὴν κλάσιν τῶν σκωλήκων, μήκος 1/10-3/10 τοῦ χιλιοστοῦ. Ταῦτα ζῆταινόμενα, ἐν εἶδει κόνεως ἐλαφροτάτης, κατὰ τὸ φαινόμενον, δύναται ν' ἀναβιώσασιν, ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς ὑγρασίας, ζῶντα ἐπὶ τῶν ὑγρῶν λειχηνῶν, κινούμενα δὲ ὡς κολυμβῶντα ἐν τῷ ὕδατι, ὅταν βρέχῃ, διὰ τῶν περιφερικῶν καὶ κραδαίνωμένων βλεφαρίδων των, αἵτινες περιβάλλουσι τὸ κεφαλικὸν ἄκρον αὐτῶν, ἢ ἔρποντα ταχύτατα τῇ βοήθειᾳ τῆς οὐράς των.

ἐν μόνον μέρος ζῶον ἢ φυτοῦ, ἀλλ' ἀπεναντίας, φρινόμενον ἄλλως λίαν δύσκολον ἀδύνατον, νὰ παραγάγῃ ταυτοχρόνως τὸ σύνολον, αὐτῶν τῶν μερῶν, τὸ ὄν αὐτὸ τοῦτο ὀλοκληρον; Καὶ τὸ ὄν τοῦτο, θὰ παρήγετο πάντοτε μετὰ πλήρους τελειότητος τοῦ ὀργανισμοῦ του, τοῦ σχήματός του; ἄνευ δοκιμῆς; ἄνευ ἀνεπιτυχούς τινος, κατὰ σύμπτωσιν, κατασκευῆς εἶδους τινός; Τῇ ἀληθείᾳ, θὰ ἦτο τελείως παραλογισμὸς νὰ παραδεχθῇ τις τοῦτο!

Ἐν αἱ τυχαῖα μοριακὰ διευθετήσεις τῆς ὕλης εἶχον τὴν δύναμιν τῆς παραγωγῆς ὀργανισμοῦ τινος, διατὶ δὲν παράγουσι καὶ σήμερον τοιοῦτόν τι; Ὅσα μᾶς εἶπωσιν ἴσως, ὅτι τ' ἀποτελέσματα ταῦτα δὲν ἦσαν δυνατὰ, εἰμὴ διὰ δεδομένην τινα στιγμήν· ἀλλὰ, τότε λοιπὸν, ἢ στιγμή αὕτη ἐπανελήθη πεντάκις διαδοχικῶς, εἰς τὰς ἀρχὰς ἐκάστης τῶν πέντε μεγάλων γεωλογικῶν ἐποχῶν, ἐξ ὧν ἐκάστη ἔχει ἐπίσης τὰς πολυχρήθιμους καὶ ἰδιαιτέρας αὐτῆς φυλάς ζῶων καὶ φυτῶν! Γνωρίζομεν ἄλλως τε, ὅτι εἰς τὴν ἡμετέραν ἀνθρωπίνην ἐποχὴν, ἢ Ἀμερικὴ, ἢ Αὐστραλία καὶ πρὸ πάντων αἱ διάφοροι γαῖαι τῆς Ὀκεανίας, δὲν ἔχουσι τὴν αὐτὴν ἡλικίαν τοῦ ἡμετέρου παλαιοῦ κόσμου· κατ' ἀνάγκην λοιπὸν, αἱ στιγμαὶ αὐταὶ, καθ' ἂς ἢ ὕλη κατεῖχε καὶ ἐπέδειξε τὴν παραγωγικὴν τῆς αὐτῆς ιδιότητα, θὰ ἐπανελήθησαν κατὰ διάφορα χρονικὰ διαστήματα, καὶ ἀρκούντως πολυάριθμα μάλιστα. Διατὶ λοιπὸν, ἀφοῦ ἐπανελήθησαν τὸσάκις, δὲν ἐπαναλαμβάνονται καὶ σήμερον; Καὶ πῶς ἢ παρουσιαζομένη ἤδη ἐν Αὐστραλίᾳ παραγωγικὴ τῆς ὕλης δύναμις, δὲν ἠδυνήθη νὰ παραγάγῃ οὐδὲν παρόμοιον πρὸς τὰ τῶν ἄλλων ἡμείρων; Καὶ διατὶ εἰς τινὰς τῶν γαιῶν τῆς Ὀκεανίας δὲν ἠδυνήθη νὰ παρουσιάσῃ ἐν ζωῇ, ὅσον ἀφορᾷ τὰ ζῶα, εἰμὴ μόνον ἀνθρώπους, κύνες, χοίρους, μῦς καὶ τινα μόνον πτηνὰ; Διατὶ τὸ τυχαῖον τοῦτο, τὸ ἐπαναληφθὲν τὸσφ συχνῶς, κατὰ διαφόρους ἐποχὰς, καὶ εἰς τὸσφ διάφορα μέρη, καὶ τὸ ὁποῖον παρήγαγε τὸσαῦτα ὄντα, ἐφάνη τὸσφ φειδωλὸν εἰς τινὰς περιπτώσεις;

(Ἔπεται συνέχεια)

Περιοριζόμενος διαγωνισμὸς ἔγεινε πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν μετὰ τῶν ὑπαλλήλων μιᾶς Τραπεζῆς τῆς βιομηχανικῆς πόλεως τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν Πιττσβούργης. Ἐπρόκειτο νὰ κριθῇ ποῖος τῶν ὑπαλλήλων μετρεῖ ταχύτερον τὰ νομίσματα τῆς Τραπεζῆς καὶ τὰ τραπεζογραμμάτια. Καὶ ἐπειδὴ ἀπῆρτετο ποσὸν κολοσσιαῖον τὰ κυριώτερα τραπεζιτικὰ καταστήματα τῆς πόλεως ἐδάνεισαν τὸ ἀναγκαῖον ὑλικόν. Νικητὴς τοῦ ἀγῶνος ἀνεκρήχθη νεαρὸς ὑπάλληλος, μόλις εἰκοσαέτης, ὁ ὁποῖος κατώρθωσε νὰ μετρήσῃ 100,000 δολάρια χρυσᾷ εἰς μίαν ὥραν καὶ ἡμίσειαν καὶ 150,000 δολαρίων εἰς τραπεζογραμμάτια ἐντὸς τριῶν ὡρῶν ἄνευ τοῦ ἐλαχίστου λάθους.

ΠΟΙΚΙΛΑ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ

ΕΝ ΓΙΓΑΝΤΕΙΟΝ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΝ
ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΥΟΡΚΗΣ

Τὴν τάσιν πρὸς τὰς ἐπιχειρήσεις ἐπιθυμοῦντες νὰ ἐμπνεύσωμεν περισσότερον εἰς τὸν ἑλληνικὸν λαόν, θὰ περιγράψωμεν ἐν θαυμασίῳ ξενοδοχείῳ ἐν Νέα Ὑόρκη, τὸ ὅποιον, ἃς ἐλπίζωμεν, θὰ εὕρη καὶ ἐδῶ ἐν μικρῷ τοῦς μιμητὰς του, ἀφοῦ τὴν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν ἐπισκέπτονται τόσαι χιλιάδες ξένων.

Τὸ ξενοδοχεῖον Βάλδορφ — Ἀστόρια, τὸ ὅποιον ὀφείλεται εἰς τὸ ἐπιχειρηματικὸν πνεῦμα ἐνὸς ἀπλοῦ ὑπρέτου, Μπόλδ ὀνομαζομένου εἶνε ἐν ἑκ τῶν κολοσσαίων ἐκείνων κτιρίων, τὰ ὅποια μόνον εἰς τὴν Ἀμερικὴν συναντᾶ τις.

Εἶνε κτισμένον ὀλόκληρον ἀπὸ ἐρυθρὸν λίθον ὠραίου ῥυθμοῦ ἐπὶ τῆς 5ης λεωφόρου καὶ καταλαμβάνει αὐτὸ καὶ μόνον ὄλον τὸ διάστημα τὸ μεταξὺ τῆς 33ης καὶ 34ης οδοῦ. Διὰ τὴν κατασκευὴν του ἐδαπανήθησαν τεσσαράκοντα ἑκατομύρια. Περιλαμβάνει 17 πατώματα καὶ 1500 δωμάτια ἐξ ὧν τὰ 1200 μετὰ λουτηρῶν.

Ἡ κυρία εἰσοδος τῶν ἀμαζῶν καὶ τῶν δίφρων ἀποτελεῖται ἐκ δώδεκα μεγάλων σιδηρῶν τόξων σκεπασμένων διὰ φυλλωμάτων, τὰ ὅποια διαγράφουν τὴν νύκτα ἀληθῆ θόλον ἠλεκτρικοῦ φωτός. Τὸ ἰσόγειον τοῦ ξενοδοχείου ἀποτελεῖται ἀπὸ ἀπεράντους αἰθούσας φαγητοῦ, με ὀροφὴς ὑψηλάς, ὧν ἑκάστη εἶνε διακεκοσμημένη κατὰ διάφορον ῥυθμόν. Οἱ τοῖχοι εἶνε ἐκ γλυπτοῦ λίθου ἢ ἐκ μαρμάρου. Μαρμάρηνοι εἶνε οἱ εὐρύτατοι διάδρομοι, μαρμάρηνοι αἱ κλίμακες, μαρμάρηνα τὰ πάντα, μάρμαρα διακόσμηση ἐπίχρυστα ὅπως τῶν Βυζαντινῶν ἐκκλησιῶν. Παντοῦ ἀνάκλιτρα ἐκ βελούδων, καθίσματα μετὰξίνα, σφάδες, ἔδραι με σκεπάσματα δερμάτινα εἰς ὄλους τοὺς διαδρόμους πελάται ἢ ἀπλῶς διαβάται, καθήμενοι ὀμιλοῦσιν ἢ καπνίζουσιν, διότι εἰσέρχεται ἐκεῖ ἐλευθέρως ὅστις θελήσῃ.

Αἱ αἰθουσαι, τὰ ζυθοπωλεῖα, τὰ ἐστιατόρια, τὰ καπνιστήρια ὅλα χωριστά. Μία ὀρχήστρα παίζει διαρκῶς ἀπὸ πρωίας μέχρι νυκτός. Ἀδύνατον νὰ περιγραφῇ ἡ κίνησις ἐντὸς τῶν αἰθουσῶν τοῦ τείνου, τοῦ καφενεῖου, τοῦ ζυθοπωλείου, τῶν αἰθουσῶν τῆς ὑποδοχῆς, τοῦ σφαιριστηρίου, τῆς αἰθούσης τῶν κυριῶν. Ὅλοι αἱ γωνίαι τοῦ κτιρίου ἔχουν χρησιμοποιοῦν. Ἀπ' ἐδῶ γραφεῖον, τὸ ὅποιον ἔχει ἐνοικιάσει τραπεζιτικὸς οἶκος, ἢ παρὰρτημα χρηματιστηρίου καὶ ὅπου τηλεγραφικῶς διαβιβάζονται ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν αἱ διακυμάνσεις τῶν διαφόρων ἀξιών.

Παρέκει ἡ προθήκη ἀνοπωλίδος, τὰ ἐκθέματα ἐνὸς φωτογράφου, τοῦ ὁποίου τὸ ἐργαστήριον εἶνε εἰς τὸ 17ον πάτωμα· παραπλεύρως τηλεφωνικὸν γραφεῖον διὰ τὴν πόλιν καὶ τὸ ἐξωτερικόν, ἐπίσης τηλεγραφικὸν γραφεῖον· κατόπιν τὸ γραφεῖον τοῦ ἱατροῦ (τὸ ξενοδοχεῖον ἔχει τρεῖς ἱατροὺς ἐξ ὧν εἰς παραμένει ἐντός). Ὑπάρχει ἐπίσης πρακτορεῖον ἐφημερίδων, διαμέρισμα πωλήσεως εἰσιτηρίων ὄλων τῶν θεάτρων, καὶ περαιτέρω τὸ γραφεῖον τοῦ ξενοδοχείου μετὰ τὰ 1500 ἠριθμημένα γραμματοκιβώτια τῶν δωματίων, τὸ ταμεῖον καὶ τὰ παμμέγιστα χρηματοκιβώτια.

Εἰς ἑκάστον γράμμα, ἄμα τῆ παραλαβῆ του, σημειοῦται διὰ σφραγίδος ἡ ὥρα καὶ τὸ λεπτόν τῆς ἀφίξεώς του καὶ ἀποτίθεται εἰς τὸ κιβώτιον τοῦ παραλήπτου.

Ὅταν ἐπισκέπτης ζητήσῃ κάτοικον τοῦ ξενοδοχείου, τὸ ἐπισκεπτήριόν του στέλλεται ἐντὸς τριάκοντα δευτερολέπτων εἰς τὸ ἀναφερόμενον πάτωμα διὰ μέσου σωλήνων πεπιεσμένου ἀέρος· — Ἐὰν ἀπουσιάσῃ ὁ ζητούμενος ξένος, ἐπὶ τῆς ἀπαντήσεως τονοῦνται αἱ λέξεις: Ἀπουσιάζει ἐκ τοῦ δωματίου του. Ἐ'ρύτατοι καὶ πολυτελεῖς ἐνελευστῆρες ἐπίχρυστοι, ῥυθμοῦ Λουδοβίκου ΙΕ', ὅπου 15 πρόσωπα χωροῦσι μετὰ μεγάλην ἄνεσιν ἀνέρχονται καὶ κατέρχονται διαρκῶς· οὐδεὶς μεταχειρίζεται τὴν κλίμακα. Δι' ἑκάστον πάτωμα ὑπάρχουσιν ἐξ ἡ ὀκτῶ ἐνελευστῆρες!

Εἰς τὸ πρῶτον πάτωμα δὲν ὑπάρχουν δωματία· ἀπὸ τὸ ἐν μέρος δύο μεγάλα αἰθουσαι χοροῦ, συναυλιῶν καὶ θεάτρον μετὰ θεωρείων, σκηνῆς, ἱματιοθηκῶν. Ἡ πολυτέλεια τῶν αἰθουσῶν αὐτῶν εἶνε ἀπερίγραπτος· τοῖχοι ἐκ μαρμάρου, βαρύτατοι ἀνατολικοὶ τάπητες, παμμέγιστοι καθρέπται, ὀροφὴ τὰς ὁποίας ἐξωγράφησαν διακεκρυμένοι καλλιτέχνη τῆς Ἀμερικῆς. Ἐνοικιάζονται πρὸς 1000 δολλάρια τὴν νύκτα καὶ 1500 δολλάρια τὴν ἡμέραν. Ἐντὸς αὐτῶν γίνονται καλλιτεχνικαὶ ἐκθέσεις, φιλοanthρωπικαὶ ἀγοραὶ, δίδονται χοροὶ ἐπ' εὐκαιρίᾳ ἀρραβῶνων ἢ γάμων. Εἰς τὸ ἄλλο μέρος ἀπειρία αἰθουσῶν, ἐστιατορίων ὄλων τῶν ῥυθμῶν καὶ παντοίων διαστάσεων, θαυμασίως ἐπιπλωμένων. Τὰς αἰθούσας αὐτὰς χωρίζουν προθάλαμοι μετὰ διακοσμητικὰ φυτὰ καὶ μαρμάρηνα ἀγάλματα, ὅπου μετὰ τὸ φαγητὸν καπνίζουσιν, ὑποδέχονται καὶ χορεύουσιν ἀκόμη.

Τὰ διαμερίσματα τοῦ δευτέρου πατώματος εἶνε καταπληκτικῆς πολυτελείας, μεταξωτά, βελούδινα παραπετάσματα, ἀνάκλιτρα, μεγάλα ἐπίχρυστοι ἔδραι, κλίνα ἐξ ὀρειχάλκου ἢ ἐλεφαντόδοντος, κλειδοκύμβαλα, βαρύτιμοι τάπητες, εἰκόνες, ἀγγεῖα, μικρὰ αἰθουσαι φαγητοῦ κομψόταται, καλλυνητήρια, λουτηρῆς. Μερικὰ διαμερίσματα περιλαμβάνοντα παλαιὰ δωματία ἐνοικιάζονται μέχρι 500 δολλαρίων τὴν ἡμέραν.

Τὸ θέρος τρώγουν ἐπάνω ὑπὲρ τὸ 17ον πάτω-

μα εἰς τὴν στέγην ὑπὸ σκηνάς, ἐν μέσῳ ἀνθέων καὶ φυτῶν καὶ ἀνεμιστήρων.

Εἰς τὸ κοινότερον δωματίον μήκους 5 μέτρων καὶ πλάτους 7 ὑπάρχουν δέκα ἠλεκτρικοὶ λάμπηρες, τρεῖς εἰς τὴν ὀροφὴν, δύο ἐκατέρωθεν τοῦ καθρέπτου, εἰς ἐπὶ τῆς μικρᾶς τραπέζης, εἰς εἰς τὸ λουτρόν καὶ εἰς ἐντὸς τῆς ἱματιοθήκης.

Ὅλη ἡ ξυλεια εἶνε ἀπὸ μαόνιον· ἑκάστον δωματίον περιέχει μίαν κλίνην διὰ δύο πρόσωπα, μικρὰν τράπεζαν τῆς νυκτός μετὰ κινητὸν ἠλεκτρικὸν λαμπτήρα, θερμάστραν μετὰ ὀρολόγιον, ἐν μέγῃ ἀνάκλιτρον, δύο πολυθρόνας, τρία καθίσματα, ἱματιοθήκην, διπλὰ παραπετάσματα, παχὺν τάπητα, γραφεῖον, μίαν τράπεζαν.

Ἡ αἰθουσα τοῦ λουτροῦ περιέχει ἕνα λουτήρα, μάλλινον τάπητα, ὕδωρ θερμὸν καὶ ψυχρὸν, δώδεκα χειρόμακτρα, πλυντήρα, ἠλεκτρικὸν μηχανήμα πρὸς θέρμανσιν τῶν σιδηρῶν τῆς κομώσεως κ.τ.λ.

Εἰς τὰ ὑπόγεια ἐκδηλοῦται ὅλη ἡ ζωὴ τοῦ ξενοδοχείου. Τὸ πρῶτον ὑπόγειον κατέχεται ἀπ' ἐνό· ὑπὸ τῶν κομωτῶν καὶ κουρέων ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, τῶν ῥωσικῶν λουτρῶν, εἰς δὲ τὸ ἄλλο μέρος ὅπου κατοικεῖ ὁ οἰκονόμος τοῦ ξενοδοχείου, ὑπάρχουν αἱ ἀποθήκαι τῶν ἐμπορευμάτων, τὸ μαγειρεῖον, τὸ ἀρτοποιεῖον, τὸ ζαχαροπλαστεῖον, ἡ ἀποθήκη τῶν σιγάρων, αἱ οἶναποθήκαι, οἱ κοιτώνες τοῦ προσωπικοῦ κ.λ.π. Τὸ ὑπόγειον αὐτὸ καταλαμβάνει ὄλην τὴν ἑκτασιν τοῦ ξενοδοχείου.

Μόνον διὰ τὰ ἀσπρόρρουχα ὑπάρχουν 95 γυναῖκες, ἀσχολούμεναι εἰς τὸ δίπλωμα. Ἐπτὰ ὑπάλληλοι ἀπὸ πρωίας μέχρι νυκτός ἀνοίγουν στρεῖδια καὶ μικρὰ κογχύλια. Ὁ πρεσβύτερος τῆς ἐργασίας ταύτης λαμβάνει μισθὸν 500 φράγκων.

Τὸν καφὲν παρασκευάζουν 6 ἄνθρωποι. Τὰ πινάκια καὶ τὰ ἀσημικὰ ἀπασχολοῦν 165 ἄνθρωπους διὰ τὸ καθήρισμα. Αἱ οἶναποθήκαι περιέχουσιν οἶνους ἀξίας ἐνὸς ἑκατομμυρίου καὶ ἀπασχολοῦν 28 ὑπάλληλους.

Ἡ ἀποθήκη τῶν σιγάρων περιέχει 300,000 δολλαρίων πούρα καπνὸν καὶ σιγαρέττα.

Τὰ ἀκριβώτερα πούρα στοιχίζουσιν 7 1/2 φράγκ. Ἡ ἀποθήκη τῶν ἔχει σταθερὰν θερμοκρασίαν πρὸς διατήρησιν τοῦ καπνοῦ.

Εἰς τὸ δεύτερον ὑπόγειον εἶνε αἱ κινητήριαι μηχαναὶ ἐν ὄλῳ δυνάμει 3,000 ἵππων. Νομίζετε ὅτι εὐρίσκεσθε εἰς ἐργαστάσιον, αἱ μηχαναὶ αὐταὶ παράγουσι τὸ φῶς, τὴν δύναμιν διὰ τοὺς ἐνελευστῆρας, διὰ τοὺς ἀνεμιστήρας, διὰ τὴν θέρμανσιν, διὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ πάγου. 115 μηχανικοί, ἐργάται, ἠλεκτρολόγοι καὶ θερμοσταὶ ἀσχολοῦνται εἰς τὴν δυναμοπαραγωγὴν ταύτην. Κατὰ μέσον ὄρον καταναλίσκονται 160 τόνοι γαιανθράκων καθ' ἑκάστην ὑπὸ τὰ πεζοδρόμια τῆς οδοῦ ὑπάρχουν πάντοτε 20,000 τόνοι γαι-

ανθράκων ἀποθηκευμένοι, διὰ νὰ μὴ εὐρεθῶσιν ἄνευ ἀνθράκων ἐν περιπτώσει ἀπεργίας.

Ἐκεῖ εὐρίσκονται καὶ τὰ ξυλουργεῖα, σιδηρουργεῖα, χυτήρια καὶ τὸ ὀρολογοποιεῖον ἀκόμη τοῦ ξενοδοχείου.

Τὸ παγοποιεῖον παράγει 50 τόνους πάγου καθ' ἑκάστην, μέρος τοῦ ὁποίου πωλεῖται καὶ ἔξω.

Εἰς τὸ πλυντήριον πλύνονται καὶ σιδηρώνονται 60,000 ἀσπρόρρουχα καθ' ἑκάστην διὰ 3,000 ταξιδιώτας καὶ ὑπάλληλους τοῦ ξενοδοχείου. Τὰ ἀσπρόρρουφα πλύνονται, στεγνώνουν καὶ σιδηρώνονται αὐτομάτως ἐντὸς μιᾶς ἡμέρας.

Πεντήκοντα ἀποθήκαι ἠλεκτροφώτιστοι περιέχουν τρόφιμα παντοίων εἰδῶν, κρέατα, βουὸς ὀλοκλήρους, ἀρνία, πουλερικά, χοιρομήρια, περιστερὰς, πάπιας, φασιανούς, χοιρίδια διὰ νὰ τραφῇ ὀλόκληρος πόλις.

Λιχανικὰ ἀναρίθμητα, καρποὶ ὄλων τῶν ἐποχῶν, τῶν εἰδῶν, τῶν κλιμάτων.

Ἡ ἀξία τῶν ἀσημικῶν τοῦ τεραστίου τούτου ἰδρύματος εἶνε μυθώδης. Ὅταν ἤρχισε νὰ λειτουργῇ τὸ ξενοδοχεῖον, ἠγοράσθη ἀσημικὸν ἀξίας ἐνὸς ἑκατομμυρίου διακοσίων πενήκοντα χιλιάδων φράγκων. Ἐκτοτε ἀνεπέωσαν σχεδὸν τὸ ἡμισυ αὐτοῦ.

Χρειαζονται κατ' ἔτος τραπεζομάνδηλα κλπ. ἀξίας 150,000 φράγκων.

Κατὰ μέσον ὄρον ἐξοδεύονται κατ' ἔτος ἐν ἑκατομμύριον φύλλων χάρτου ἐπιστολῶν. Ἀγοράζουσι 200,000 τεμάχια σάπωνος ἐν Λονδίῳ κατ' ἔτος.

Κρέας 25 βοῶν καθ' ἑκάστην μόλις ἀρκεῖ εἰς τὸ τεράστιον αὐτὸ ξενοδοχεῖον. Καταναλίσκονται προσέτι καθ' ἑκάστην 25 ἀρνία, 20 χοιρομέρια, 100 πέρδικες, 200 ὄρτυκια, 100 ἰνδιάνοι, 30 δωδεκάδες περιστερῶν, 175 δολλάρια γάλα, 500 φρ.μανιτάρια, 8,000 ψωμάκια καὶ 5000 τσουρέκια διὰ τὸν καφὲν ἢ τὸ γάλα. Ἡτοι καταναλίσκονται διὰ τρόφιμα μόνον 60,000 φράγκων τὴν ἡμέραν. Ἐκτὸς τούτων κατὰ μῆνα εἰσάγονται «κονσέρβαι» ἀξίας 500,000 φράγκων.

Τὸ ξενοδοχεῖον πληρώνει εἰς τὸν δῆμον κατ' ἔτος διὰ νερόν 250,000 φράγκων. Τὸ νερόν καὶ διὰ τὰ λουτρά ἀκόμη διυλίζεται πρὸ τῆς χρήσεως.

Τὸ προσωπικὸν ἀποτελεῖται ἀπὸ 1636 ὑπάλληλους ἀμφοτέρων τῶν φύλων, μεταξὺ τῶν ὁποίων 96 μάγειροι καὶ παραμάγειροι, 18 ἀρτοποιοί, 165 πρὸς πλύσιν τῶν πιάτων, 177 μικροὶ ὑπηρεταί, 105 καθαρισταί, 560 ὑπηρεταί, 175 γυναῖκες θαλαμηπόλοι κλπ.

Τὸ προσωπικὸν αὐτὸ στοιχίζει 325,000 φρ. κατὰ μῆνα.

Καὶ ὅταν σᾶς εἴπωμεν ὅτι ὑπάρχουν πολλαὶ ἡμέραι τοῦ ἔτους καθ' ἃς εἰσπράττονται 100,000 φράγκων, θὰ ἐννοήσητε διατὶ ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ

ξενοδοχείου τούτου ὁ τόσον ἄσημος πρό τινων ἑτῶν μετρεῖται τώρα μεταξύ τῶν πλουσιωτέρων κατοίκων τῆς Νέας Ὑόρκης.

Γ. Μ. Μ.

Τῆ συνεργασία τῶν κ. κ. Α. Σ. Ματλή ἱατροῦ καὶ Καραϊᾶ σχολάρχου, ἀμφοτέρων ἀποκατεστημένων ἐν Βιτωλίοις τῆς Μακεδονίας, ἐκδίδεται προσεχῶς χρησιμώτατον βιβλίον, ἐπιγραφόμενον «Σχολικὴ ὑγιεινὴ». Κατὰ παραχώρησιν τῶν συγγραφέων δημοσιεύομεν ἐκ τούτου τὸ περὶ τοῦ κτιρίου τοῦ Σχολείου κεφάλαιον.

Σ τ Δ

ΤΟ ΚΤΙΡΙΟΝ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

Τὸ κτίριον τοῦ σχολείου οὐδὲν ὁμοιάζει πρὸς τὰ λοιπὰ κτίρια.

Ὁ ἰδιαιτέρος αὐτοῦ προορισμός, ὁ μέγας ἀριθμὸς τῶν ἐν αὐτῷ ἐπὶ μακρὰς ὥρας διημερευόντων μαθητῶν, ἡ ἡλικία τῶν ἐν αὐτῷ παιδίων, ὁ δι' ἕκαστον αὐτῶν ἀναγκαῖον χώρος, ἡ ποσότης καὶ καθαριότης τοῦ ὑπ' αὐτῶν εἰσπνεόμενου ἀέρος, ἡ μᾶλλον πρόσφορος ἐκθεσις τοῦ οἰκήματος πρὸς τὰς ὑγιεινάς συνθήκας καὶ ἀπαιτήσεις τῆς ἐργασίας, αἱ ἐπήρηται τῶν φευκτῶν γειτῖασαν, ὁ τρόπος τῆς εἰς τὸ σχολεῖον εἰσόδου τοῦ φωτός, ἡ διάταξις καὶ αἱ τηρηταὶ διαστάσεις τῶν αἰθουσῶν, ἡ καθαριότης, ἣτις δεόν νὰ βασιλεύῃ ἐν αὐτῷ, ἡ ἐκλογὴ συστήματος πινάκων καὶ βάθρων, ὁ ἐπαρκὴς χώρος διὰ τὰς ἐν ὑπαίθρῳ τε καὶ ὑπὸ στέγῃν σωματικὰς ἀσκήσεις, τὸ εὐπρόσιτον καὶ ἡ εὐχερὴς ἐπιτήρησις τῶν λοιπῶν χρησίμων ἐξαρτημάτων τοῦ σχολικοῦ οἰκήματος, ταῦτα πάντα προσδίδουσιν εἰς τὸ σχολεῖον χαρακτῆρα ἰδιαιτέρον, ἔχον ἀπαιτήσεις ἰδίας καὶ κανόνας ὑπὸ ἔποψιν τεκτονικῆν καὶ ὑγιεινῆν.

Παρακατιόντες θὰ ὀρίσωμεν ἐν συντομίᾳ ἐφ' ἑκάστου τῶν σημείων τούτων, τοὺς οὐσιώδεις ὅρους, οὓς δεόν νὰ ἐκπληροῖ ἡ οἰκοδομὴ τοῦ σχολείου, κειμένη, ἐκτισμένη καὶ διατηρουμένη κατὰ τοὺς νόμους τῆς ὑγιεινῆς.

Καθ' ἣν στιγμὴν πόλεις καὶ δῆμοι ἐγείρουσιν, ἐπιδιορθοῦσιν, ἐπαυξάνουσι τὰ σχολεῖα αὐτῶν, καλὸν εἶνε νὰ καθορίσωμεν τοὺς κανόνας, οἵτινες δεόν νὰ διέπωσι τὴν ἐκλογὴν τῆς θέσεως τοῦ ἐδάφους καὶ τῆς ἐκθέσεως καὶ τοὺς ὑπὸ τῆς ὑγιεινῆς ἐπιβαλλομένους νόμους κατὰ τὴν οἰκοδόμησιν καὶ τὴν διευθέτησιν ὄλων τῶν διαμερισμάτων τοῦ σχολείου.

Περὶ τὸν νὰ εἰπωμεν ὅτι αἱ ὁδηγίαι, αἱ δίδομεν, ἀναφέρονται εἰς τὸ μέλλον καὶ μένουσιν ἀνωφελῆς καὶ ἀνεφάρμοστοι διὰ τὰ ἤδη ἀνεγερθέντα σχολεῖα, διὰ τὰ λειτουργοῦντα καὶ κατε-

λημμένα οἰκήματα· θὰ ἦτο ὅμως ὑπερβολικὸν νὰ δεσμεύσωμεν ἐπὶ τοσοῦτον τὴν ἔννοιαν αὐτῶν ἢ ν' ἀναβάλωμεν ἐς ἄλλοτε τὰς ἐκ τούτων ὠφελείας. Ἡ ἐπιζήτησις τοῦ βελτίονος ἐπιβάλλει τὴν ἐξέτασιν, τὴν κρίσιν ἐπὶ τῶν ὑπαρχόντων καὶ τὴν ἐνδείξιν τῶν μεταρρυθμίσεων, εἰς αἷς τὰ ὑπάρχοντα σχολεῖα δυνατόν νὰ υποβληθῶσιν.

Ὅσα προτιθέμεθα νὰ εἰπωμεν περὶ τῶν ἀνεγερθησομένων σχολείων ἢ τῶν πρὸς ταύτην τὴν χρῆσιν προοριζομένων οἰκιῶν, θὰ φέρωσιν εἰς φῶς ἐκεῖνο, ὅπερ λείπει ἐκ τινων οἰκημάτων, χρησιμοποιομένων σήμερον διὰ τὴν ἀνάγκην ταύτην, ἣτοι τὰς ἐπενεχτέας διαρρυθμίσεις, τὰς εἰσακτέας βελτιώσεις, τὸ ἀδήριτον τῆς ἀνάγκης τοῦ νὰ ἐκλίπη ἡ ὑφισταμένη πύκνωσις, τὸ ἀπαραίτητον τοῦ ἀερισμοῦ, τοῦ εὐρυτέρου ἀνεμισμοῦ τῶν σχολείων, μεταβολῆς τινος τούτων κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον τελείως, τέλος τοῦ ν' ἀφίνωμεν ἐν ἀνάγκῃ δι' ἄλλον προορισμὸν νεοτεύκτους οἰκοδομὰς καὶ τοποθεσίας, αἵτινες, ἔνεκα τῆς θέσεως αὐτῶν ἢ ἰδιαιτέρων συνθηκῶν, θὰ ἦτο ἀδύνατον νὰ υποστῶσι τὰς μεταλλαγὰς καὶ ἐπιδιορθώσεις, αἱ ἀπαιτεῖ ἡ γενικὴ ὑγιεινὴ καὶ δὴ αἱ μᾶλλον ἐπιτακτικαὶ ἀνάγκαι τῆς ὑγιεινῆς τῶν παιδίων.

Γνωστὸν ὅτι οἰκία ὑγρά, χαμηλὴ, σκοτεινὴ, κακῶς κειμένη, κακῶς ἀεριζομένη καὶ ἐκτεθειμένη εἰς ἀναθυμιάσεις ἀνθυγιεινάς, εἶνε ἐπικινδύνος πρὸς κατοικίαν.

Σχολεῖον, εὐρισκόμενον ὑπὸ τὰς ἀνθυγιεινάς ταύτας συνθήκας, θὰ ἦτο πολὺ μᾶλλον ὀλέθριον εἰς τὴν ὑγίαν τῶν ἐν αὐτῷ συνερχομένων παιδίων. Ἐνθεν μὲν τὸ παιδίον εἶνε πολλῷ μᾶλλον ἢ ὁ ἐφηβος καὶ ὁ ἀνὴρ εὐάλωτον ὑπὸ τῶν νοσηρῶν αἰτιῶν, ἔνθεν δὲ οὐδεμία κατωκνημένη οἰκία δυνατόν νὰ παραβληθῇ πρὸς τὸ σχολεῖον — ὅπου συνήθως συμπυκνοῦνται τόσα πολυάριθμα παιδία — ὡς ἐστὶ παραγωγὸς μiasμάτων καὶ ἀσθeneiῶν!

Ἄλλὰ μήπως δυνάμεθα ἐπὶ στιγμὴν καὶ νὰ λησμονήσωμεν ὅτι πᾶν τὸ ἐπηρεάζον τὴν ὑγίαν τῶν παιδίων, καὶ χωρὶς νὰ ἐκθέσῃ εἰς ἄμεσον κίνδυνον τὴν ὑγίαν αὐτῶν, διακινδυνεύει μισραίως ἐκ τῶν προτέρων κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον σοβαρῶς καὶ τὴν ὑγίαν τοῦ παιδὸς τούτου ἀνδρωθέντος, τὴν κλίσιν αὐτοῦ πρὸς τὴν ἐργασίαν, τὰς πηγὰς τῆς εὐδαιμονίας αὐτοῦ καὶ τὰς ὑπηρεσίας, ὅσας δύναται νὰ προσενέγκῃ πρὸς τὴν οἰκογένειαν αὐτοῦ καὶ τὸ γένος;

Τούτων ἔνεκα, ὑπάρχει ἰδίᾳ ὑγιεινὴ, ἐπιτασσομένη τοῖς σχολείοις, σύνολον προσφυλάξεων αὐστηροτέρων καὶ προνοητικωτέρων ἢ εἰς πᾶσαν ἄλλην κατοικίαν, καθότι ἡ ἡλικία τῶν ἀτόμων καὶ τὸ πλῆθος αὐτῶν ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ πολλαπλασιάζουσι τοὺς συνυπάρχοντας κινδύνους· καὶ διότι ἡ πρόβλεψις ἡμῶν δεόν ν' αὐξάνηται ἀναλόγως τῆ σπουδαιότητι τῶν συμφερόντων, αἵτινα

πρόκειται νὰ περιφρουρήσωμεν. Ἐκλέγοντες τὴν θέσιν τοῦ σχολείου, πρέπει νὰ ἐξασφαλίσωμεν αὐτῷ ἀέρα καθαρὸν καὶ ὑγιᾶ. Τοποθεσία ὑψηλὴ παρέχει τὸ πλεονέκτημα τῆς ἀνακαινίσεως τοῦ ἀέρος. Τὰ χαμηλὰ μέρη ἐκθέτουσιν εἰς τοὺς κινδύνους τοῦ λιμνασμοῦ, τῆς ὑγρότητος καὶ τοῦ ἐνυπάρχοντος ἐφθαρμένου ἀέρος.

Ἐπὶ ἐδάφους ὑγροῦ καὶ ἐλώδους δὲν εἶνε δυνατόν νὰ ὑπάρχη ὑγιεινὸν σχολεῖον. Ὅταν οἱ τοῖχοι κτιρίου τινὸς ἐμβυθίζονται εἰς γῆν κάθυγρον, οἱ νόμοι τῶν τριχοειδῶν καθορίζουσι τὴν ἀνάποσιν τῶν ὑγρῶν, αἵτινα βαθμηδὸν ἐμβρέχουσι τὴν οἰκοδομὴν ὅλην. Πολλῶν σχολείων, ἐκτισμένων ὑπὸ τὰς ἀνθυγιεινάς ταύτας συνθήκας, ἀνεκαινίσθησαν τὰ δάπεδα καὶ αἱ ὀροφῆαι, ἔνεκα τελείας καταστροφῆς τῶν δοκῶν αὐτῶν ὑπὸ τῆς ὑγρασίας, μολοντί τὰ σχολεῖα ἦσαν νεόκτιστα!

Ὁ ἀήρ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν κτιρίου τοιοῦτου εἶδος κορέννεται ἀμέσως ἀτμῶν ὕδατος, ἡ δὲ ὑγεία τῶν ἐν τῇ ὑγρᾷ ταύτῃ ἀτμοσφαίρᾳ συνηθροισμένων παιδίων ταχέως ἀλλοιοῦται.

Πραγματικῶς ὁ ὑγρὸς καὶ ὑπόθερμος ἀήρ εἶνε ὁ εὐνοικώτερος παράγων τῶν μiasμάτων, τῶν ὀφειλομένων εἰς τὴν σηπτικὴν ζύμωσιν, ἣτις ἀναπτύσσεται ἐν ταῖς ὀργανικαῖς οὐσίαις. Αἱ οὐσίαι λοιπὸν αὐταὶ ὑπάρχουσιν ἐν ἀφθονίᾳ ἐν τῷ σχολεῖῳ, ἐν ᾧ ἀδιακόπως διαχέονται ὑπὸ τῆς ἐκποῆς καὶ τῆς ἀδήλου διαπνοῆς τῶν παιδίων.¹

Περιβάλλον τι ὑγρὸν καὶ ὑπόθερμον, πρόσφορον εἰς ἀνάπτυξιν μiasμάτων, εἶνε ἐπίσης κατάλληλον καὶ εἰς τὴν ἐξάπλωσιν αὐτῶν. Ὁ ὑδρατμὸς μεταφέρει καὶ διασκορπίζει αὐτὰ ἀνὰ τὴν ἀτμόσφαιραν, καλλιερῶν ἐν εἶδει θερμοκηπίου πάντας τοὺς κινδύνους τοῦ περιεκλεισμένου ἀέρος καὶ τῆς συσσωρεύσεως, καὶ μεταδίδει τὰς ἐπιδημικὰς καὶ μολυσματικὰς νόσους, τοὺς ἐξανθηματικούς πυρετούς, κτλ., μετὰ ἰδιαιτέρας δυνάμεως καὶ ταχύτητος.

Ἡ θέσις καθίστησι τὸ σχολεῖον ὑγρὸν καὶ ψυχρὸν, ἐπομένως καὶ τὰ παιδία ἐκτίθενται ἐν αὐτῷ ἰδιαζόντως εἰς βρευματικὰς παθήσεις, εἰς ὀξείας ἢ χρονίας φλεγμονὰς τῶν ὀφθαλμῶν (πυώδεις ὀφθαλμίαι), τῶν ἀναπνευστικῶν ὁδῶν (φαρυγγίτιδες, λαρυγγίτιδες, διφθερίτιδες, βρογχίτιδες, πνευμονίαι, πλευρίτιδες κ.τ.λ.), εἰς ἀλλοί-

¹ Ὅσοι ἐπισκέπτονται τὰ σχολεῖα γνωρίζουσι πόσον εἶνε δυσάρεστος ἡ ἰδιαίτερα χαρακτηριστικὴ ὀσμὴ, ἣτις ἀναπτύσσεται ἐν αὐτοῖς καὶ ὑπ' ἣς τὰ σχολεῖα διαποτίζονται. Ἡ ὀσμὴ αὕτη ὀφείλεται εἰς τὴν ἀποσύνθεσιν τῶν προϊόντων τῆς πνευμονικῆς καὶ δερμικῆς ἐκποῆς ἐν τῷ ἀέρι, ὃν φθείρουσιν. Ἀναμφιβόλως ὁ ἀήρ εἶνε δυνατόν νὰ ᾖ ἐφθαρμένος καὶ ἐπιβλαβὴς, χωρὶς ἡ ὄσφρησις ἡμῶν νὰ προσβληθῇ· ἀλλ' ὅταν ἡ ὀσμὴ αὕτη παράγῃ τὴν ἀποτρόπαιον αἴσθησιν, ἣν δοκιμάζει τις εἰσερχόμενος εἰς τὰς παραδόσεις, δύναται νὰ ᾖ βέβαιος ὅτι ἡ ἀτμοσφαῖρα αὕτη εἶνε οὐχ ἥττον ἐπικινδύνος ἢ δυσάρεστος πρὸς εἰσπνοήν.

ωσιν τοῦ αἵματος καὶ ἀναιμίαν· τέλος, ἐὰν τὸ αἷτιον ἐπιδράσῃ ἐπὶ μακρὸν καὶ ἐπὶ ἀτόμου προδιατεθειμένου, εἰς τὴν χοιράδωσιν καὶ τὴν φθίσιν.

Καίτοι τὰ παιδία δὲν κατακλίνονται ἐν τῷ σχολεῖῳ, ὁ χρόνος ὅμως καθ' ὃν διαβιῶσιν ἐν αὐτῷ εἶνε πλέον ἢ ἐπαρκὴς ὅπως ἐκδηλωθῇ ἐναργέστατα ἡ εὐεργετικὴ ἢ ἡ ἀνθυγιεινὴ ἐπίδρασις τοῦ ἀέρος, ὃν ἀναπνεύουσιν ἐν αὐτῷ.

Ἡ φύσις τοῦ ἐδάφους παρέχει ἐνδείξεις περὶ τοῦ βαθμοῦ τῆς ὑγρότητος αὐτοῦ καὶ συνεπῶς περὶ τῆς ὑγιεινότητος τῶν οἰκοδομῶν, αἱ δύναται ν' ἀνεγείρῃ τις ἐπ' αὐτοῦ.

Γενικῶς τὸ ἀργιλλῶδες ἔδαφος, ὅπερ ὑποδέχεται τὰ κατασταλάζοντα ὕδατα, ἐκτίθησι τὰ μάλα εἰς τοὺς πραγματικούς κινδύνους τῆς ὑγρότητος. Οἱ ἐλογενεῖς πυρετοὶ καὶ αἱ μεγάλαι ἐπιδημικαὶ νόσοι, ἀναπτύσσονται κατὰ προτίμησιν ἐκεῖ ὅπου πλεονάζει τὸ τοιοῦτον ἔδαφος.

Τὰ ὀμώδη στρώματα εἶνε ὑγιεινά, ἀρκεῖ ἀργιλλῶδες τι στρώμα νὰ μὴ συγκρατῇ ἐν τῷ βάθει τὰ εἰσδύσαντα ὕδατα· ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει θὰ εἴχομεν ἀναμφιβόλως τοὺς ἀνθυγιεινοὺς ὄρους τενάγους.

Τὸ ἀσβεστῶδες ἔδαφος, ἐπειδὴ δὲν παρουσιάζει σπουδαῖον κώλυμα εἰς τὴν δι' αὐτοῦ διήθησιν τῶν ὑδάτων, εἶνε κατάλληλον πρὸς ἱδρυσιν ὑγιεινοῦ οἰκήματος.

Ἄλλὰ δὲν ἐπιτρέπεται ἡμῖν πάντοτε ἡ τοιαύτη ἐκλογὴ τῆς τοποθετήσεως τοῦ σχολείου. Τὸ ἰδεώδες δὲν εἶνε πάντοτε κατορθωτόν.

Ἡ ἀνάγκη τῆς ἀνεγέρσεως τοῦ σχολείου εἰς μέρος κατάλληλον, ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ δήμου ἢ τῆς συνοικίας, καὶ ποικίλαι ἄλλαι ἀνάγκαι, θεωρούμεναι ὡς ἀνωτέρα βία, δύναται νὰ πειθαναγκάσωσιν ἡμᾶς νὰ ἱδρύσωμεν τὸ σχολικὸν οἰκοδόμημα ἐπὶ ἐδάφους οὐχὶ τόσον ὑγιεινοῦ.

Εἰς τὰς ἐξοχὰς συμβαίνει πολλάκις ὀλόκληρον τὸ χωρίον νὰ κεῖται ἐπὶ τοιαύτης φύσεως ἐδάφους. Τί ποιητέον τότε;

Δεόν ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει δι' ἐπαρκῶς διοχετεύσεως, δι' ἰδιαιτέρας κατασκευῆς, περὶ ἧς θέλωμεν διαλάβει ἐν τοῖς κατωτέρω, διὰ καλῶς διατεταγμένου ἀερισμοῦ τῶν ὑπογείων, νὰ μειώσωμεν ὅσον τὸ δυνατόν τὰ ἀτοπήματα ἐπιηρείας, ἣν δὲν ὑπάρχει ἐλπίς τέλεον ν' ἀφανίσωμεν.

Αἱ σκέψεις αὐταὶ περὶ τῆς σημασίας τῆς φύσεως τοῦ ἐδάφους καὶ ἡ ἀνθυγιεινὴ ἐπήρησις τῆς ὑγρότητος ἐμφαίνουσι πάντας τοὺς κινδύνους τῶν οἰκημάτων τούτων, ἐν οἷς οὐδὲν ἔδισταζον ἄλλοτε ἐν τισὶ χωρίοις νὰ συναθροίζωσι τὰ παιδία ἐν αἰθούσαις ὑγραῖς καὶ ἐν αὐτοῖς μάλιστα τοῖς νοσηρῶς ὑπογείοις, αἵτινα ἐκσφύοντο διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ σχολείου.

Τὸ παρελθὸν τοῦτο δὲν ἀφίσταται πολὺ ἀφ' ἡμῶν καὶ ὅση δὴποτε καὶ ἂν ἦ ἡ διαφορὰ μετα-

ξυ τῶν νεωτέρων οἰκοδομῶν καὶ τῶν προγενεστερῶν, δυνάμεθα ἄρα γε νὰ ὑπερηφνευώμεθα διὰ τὰς ἐπιτευχθείσας προόδους;

Λαμβανόμενου ὑπ' ὄψει τοῦ ἀπαραιτήτου συμπερόντος, τοῦ ἀρρήκτως συνδεσμένου πρὸς τὰ ζητήματα, τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὴν ὑγιεινὴν τῶν παιδῶν, δὲν πρέπει ν' ἀνατρέχωμεν εἰς τὸ παρελθόν διὰ νὰ φαινώμεθα στέργοντες τὰ παρόντα.

Δεόν νὰ ἐξετάζωμεν, νὰ σπουδάζωμεν, πειρώμενοι σύναμα νὰ συζητῶμεν καὶ νὰ λύωμεν ἐπιστημονικῶς ζητήματα, ἅτινα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ φέρουσι μέχρι τῆς σήμερον τὴν σφραγιδα τῆς τριβῆς, τῆς μιμῆσεως ἢ τοῦ τυχαίου. Πρέπει: νὰ παραβάλωμεν τὰ σχολεῖα ἡμῶν οὐχὶ πρὸς τὰ τῶν ἔθνῶν, ἅτινα δυσπραγοῦσιν, ἀλλὰ πρὸς τὰ τῶν ἔθνῶν (καὶ τοιαῦτα εἶνε πολλά), ἅτινα προήχθησαν ἐν τούτῳ, ὅπως διὰ τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ τούτου παραλληλισμοῦ τὰ σχολεῖα ἡμῶν βελτιῶνται καὶ ὑγιεινὴ κάλλιον ἐννοουμένη ἐφαρμόζεται εὐρύτερον καὶ ἐπιμελέστερον ἐπ' ἀγαθῶ τῆς εἰς αὐτὰ φοιτήσας μαθητικῆς νεολαίας.

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Ἡ ἡμέρα τοῦ Πάπα.

Πῶς διήρχετο τὰς ἡμέρας τοῦ ὁ ἀσθενῶν Λέων ΙΓ', μαρτυρεῖ ἡ ἐξῆς περιγραφή δημοσιευθεῖσα πρὸ τοῦ θανάτου του: Πολὺ πρῶτ' ὁ πιστὸς του θαλαμηπόλος, ἱππότης Πίος Τσέντος κρούει τὴν θύραν τοῦ κοιτῶνός του καὶ τὸν ἐξυπνᾷ διὰ νὰ τὸν βοηθήσῃ νὰ ἐνδύθῃ. Συχνότατα ὅμως τὸν εὐρίσκει ὄρθιον, ἢ καθήμενον εἰς τὸ γραφεῖόν του καὶ συντάσσοντα ἐγκύκλιον ἢ ἀναγινώσκοντα τὸν Δάντην ἢ τὸν Βιργίλιον. Ἐν πρώτοις κενίζει τὴν κόμην του καὶ κατόπιν τὸν ἐνδύει, εὐθὺς δὲ μετὰ ταῦτα ὁ Ποντίφηξ ἀναγινώσκει τὰς εὐχὰς τῆς πρωινῆς λειτουργίας ἐντὸς μικροῦ ἰδιωτικοῦ ναΐσκου συνεχόμενου πρὸς τὸν κοιτῶνά του. Μετὰ ταῦτα παρעυρισκεται εἰς δευτέραν λειτουργίαν τὴν ὅποιαν ἀναγινώσκει εἰς ἐφημέριος τοῦ Βατικανοῦ. Μετὰ τὴν λειτουργίαν ταύτην ὁ Πάπας λαμβάνει κύπελλον σοκολάτας ἢ καφέ μετὰ γάλακτος. Τὴν 8ην ὥραν τῆς πρωίας Λέων ὁ ΙΓ' δέχεται τὸν καρδιάλιον Ῥαμπόλλαν, Κατόπιν, ἂν ὁ καιρὸς εἶναι καλός, κάμνει μικρὸν περίπατον ἐντὸς τῶν κήπων τοῦ Βατικανοῦ, μὴ ἀπαξίῳ ἐνίστε ν' ἀπευθύνη τὸν λόγον εἰς τὸν κηπουρὸν ἢ τὸν ἀνθοκόμον, εἰς τοὺς ὁποίους δίδει μάλιστα καὶ χρησίμους συμβουλὰς. Μετὰ τὸν περίπατον ἔρχεται ἢ σειρὰ τῶν ἀκροάσεων, κατὰ τὰς ὁποίας δέχεται τοὺς ἀνωτέρους λειτουργοὺς τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας, χάριν τῆς τρεχούσης

ὑπηρεσίας τοῦ Βατικανοῦ καὶ τῶν ζητημάτων τοῦ βωμαϊκοῦ κλήρου. Ὁ Πάπας δέχεται πάντοτε καθημερινῶς, οἱ δὲ κληρικὲ ἐπισκέπται του μένουσιν ὄρθιοι, καί, ἀφοῦ ὑποκλιθῶσι τρίς, ἀπέρχονται πάντοτε ὀπισθοβατοῦντες. Ὁ Πάπας γευματίζει εἰς τὰς 2 μ. μ. Τὸ γεῦμά του εἶναι λιτότατον, ἀποτελεῖται δὲ ἀπὸ ζαμόν, δύο ὠά, χόρτα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ κρέας σπανιώτατα. Γευματίζει δὲ μόνος καὶ πολὺ ταχέως. Ἄναπαύεται κατόπιν ὀλίγας στιγμὰς ἢ κάμνει περίπατον ἐπ' ἀμάξης ἢ ἐπὶ φορείου ἐντὸς τῶν ἀπεράντων κήπων ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ. Δειπνεῖ τὴν 10ην μ. μ. καὶ μετὰ τὸ δεῖπνον τῷ ἀναγινώσκουσι τὰς ἐφημερίδας. Κατόπιν τὸ πᾶν ἡσυχάζει ἐν τῷ Βατικανῷ καὶ μόνος ὁ Πάπας ἐξακολουθεῖ ἀγρυπνῶν καὶ ἐργαζόμενος μέχρι τῆς δωδεκάτης καὶ πολλάκις πολὺ πέραν τοῦ μεσονυκτίου. Κοιμᾶται πολὺ ὀλίγον καὶ συνθέτει πολλάκις ἐν καιρῷ νυκτὸς ὠδὰς λατινικὰς καὶ ἐγκυκλίους.

Ἐκδρομὴ εἰς τὸν Β. Πόλον.

Εἶναι γνωστὸν ὅτι νέα ἐκδρομὴ προετοιμάζεται πρὸς τὸν Β. Πόλον, ὑπὸ τοῦ Νορβηγοῦ πλοιάρχου κ. Ἀμοῦδσεν, ὅστις εἶναι ἄμα καὶ σοφὸς φυσιολόγος. Τὰς δαπάνας τῆς ἐκδρομῆς ἐξεῦρε δι' ἐράνων ἰδιωτικῶν, οἱ ὁποῖοι ἀνήλθον εἰς τὸ ποσὸν 140,000 φράγκων, εἰς τὸ ὅποιον ἐσχάτως προσετέθη καὶ ἡ δωρεὰ τοῦ βασιλέως τῆς Σουηδίας καὶ Νορβηγίας Ὁσκάρ, ἐκ φρ. 14,000. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ὁ νορβηγὸς ναυτικὸς ἐξώπλισε σκάφος μετρίου μεγέθους στερεωτάτης κατασκευῆς καὶ μήκους 22 μέτρων, τὸ ὅποιον ἤδη ἐδοκιμάσθη εἰς τὰς Ἀρκτικὰς Θαλάσσας. Ἡ ἀναχώρησις ἐπρόκειτο νὰ γείνη περὶ τὰ τέλη τοῦ Ἰουλίου.

Ὁ καύσων ἐν Ν. Ὑόρκη.

«Κῦμα καύσωνος», ὅπως λέγουσιν οἱ Ἀγγλοὶ, κατέκλυσε τὴν Νέαν Ὑόρκην ἀπὸ τινῶν ἐβδομάδων. Ἡ πόλις φαίνεται ἔρημος, διότι ὅλοι ὅσοι ἠδύναντο ἐγκατέλειψαν αὐτήν. Διαταγῇ τῆς δημορχίας ὅλα τὰ εὐρύχωρα καὶ ἀνοικτὰ μέρη, κηποι, περίπατοι, προκυμαῖαι, αὐλαὶ μεγάλων οἰκιῶν ἢ σχολείων, πᾶς χῶρος ὅπου δύναται νὰ εὕρη τις ὀλίγον ἀέρα ἢ σκιάν, ἐτέθησαν εἰς τὴν διάθεσιν τῶν πτωχῶν. Χιλιάδες ἀνθρώπων κοιμῶνται τὴν νύκτα ἐν ὑπαίθρῳ ἢ ἐπὶ τῶν στεγῶν καὶ τῶν ἐξωστῶν. Ἐκ τῶν φυλακῶν ἀπελύθησαν οἱ δι' ἑλαφρὰ πταίσματα κατὰδικοὶ Ἐντὸς μιᾶς ἡμέρας ὑπὲρ τοὺς 20 ἐσημειώθησαν θάνατοι, 200 δὲ κρούσματα ἠλιάσεως ἐντὸς μιᾶς ἐβδομάδος. Ὡς νὰ μὴ ἤρχουν δὲ ὅλα ταῦτα, ἐξερράγη καὶ ἐπιδημία λύσσης μεταξὺ τῶν κυνῶν, τῶν ὁποίων 15 ἐφονεύθησαν ἐντὸς μιᾶς ἐβδομάδος ὑπὸ τῆς ἀστυνομίας.